



korszak, mely nevét történeti hirre emelte; mert Kmety ezental szakadatlan részt vett az 1848—9—ki egész hadjáratban, hol nemcsak személyes bátorsága által tűnt ki, — több csatában csapatai élén küzdve, sebek boríták testét, — de kiváló hadvezéri tehetsége is csakhamar hírt, dicsőséget, s tábornoki rangot szerének számára. Már a parendorfi ütközetben magára vonta a figyelmet, hol még mint ezredes, Pöntenberggel együtt az utóhadat vezette. Ezen túl többnyire Görgei hadtestéhez volt beosztva hadosztályával, s Vácznál ő vezette a középhadot. Az áprilisi hadalmas hadjáratban, mely Windischgrätz hadainak kiszorításával végződött, szintén jelentékeny szerepe volt. A fővárost megszállva tartó osztrák hadak ellen intézett támadáskor Uj-Pestet foglalta el (ápril 11-én); majd később Buda vivásánál, Ó-Buda déli része felől ő intézte az első véres rohamot a vízvezeték ellen (május 4-én) s az első sorokban küzdött a vízváros elleni támadásnál Henczi ellen május 21-én.

Junius 27-én Schütte orosz tábornok által Görgei főhadtestétől elvágtatván, később Guyonnal egyesült. A verbászi, vagyis hegyesi diadal, mely Jellasics hadának szétszórását eredményezte, nagyrészt Kmety föllépésének köszönhető.

Kmety tevékeny részt vett még szabadságharcunk utolsó ütközeteiben is, így Lugosnál aug. 15-én és Facsetnél, hol a déli hadsereg feloszlott s részben elmenekült a török határ felé.

Ekkor történt az, hogy Bem és társai a hegyek között három napi bujdoklás után mintegy 400 honvéd kíséretében aug. 20-án Mörulba érkeztek, Karansebes mellett, s itt találták Kmetyt, kit néhány bujdósó társával az ottani oláh bíró elfogatták s kivégeztetésre szánt. A „szürke generális” a halál közvetlen torkából szabadítá meg fegyvertársát, Kmetyt, kivel aztán együtt ment át a Zsil-völgyön Oláhországba, majd Vidinbe, hol a törökök védelmükbe fogadták a magyar menekülteket.

Kmety itt a menekültek azon részéhez csatlakozott, mely Bemmel együtt Aleppóba szállították. Itt lakott aztán 1851 végeig, a mikor több magyar menekülttel együtt Angliába ment.

Midőn az orosz-török háború kitört 1853-ban — Kmety visszatért Törökországba, azonnal följárta kardját annak az országnak, mely neki és hazátnal bajtársainak menedéket adott, katonai szolgálatot vállalt, s fölvevén a török öltönyt, egy anatóliai hadosztály parancsnoka lett, Izmail pasa név alatt.

E hadosztályával sok kárt tett az orosz hadakban, melyek között rettegetté kezdett lenni Izmail pasa neve.

Williams angol tábornok megérkezéig maga, később azzal együtt vezette Karsz védelmét oly ügyességgel, óvatossággal és vitéséggel, hogy e vár védelme az újabb-kori háborúk történetében a legrendkívülőbb hősiességnek tekintetik.

Karsz hosszan tartó ostroma alatt az angol-francia-piemonti szövetségesek Szabasztopol bevették s ezzel eldöntötték a hadjárat sorsát. Mi sem állott többé a béke megkötésének útjában, csak az, hogy az oroszok is mutathassanak föl valami jelentékenyebb fegyvertényt a csatáról, melyre aztán a békepreliminár megállapításánál hivatkozhasanak, s ne legyenek kénytelenek épen szégyenletes békét kötni.

E fegyverténynek kiszemelték Karsz bevételét, s a diplomácia is beleegyezett, hogy jól van tehát, vegye be Karszt az orosz s csak akkor kössön békét: addig a szövetséges hadak a Krimben maradnak.

A diplomácia nyilván azt hitte, hogy Karsz bevételé könnyű dolog lesz a tulajdonos orosz hadnak, mely már jun. 18-a óta tartá azt körülzárva, s minden segítségtől és élelemszállítástól elvágyva. De Kmety mit sem tudott a diplomácia megállapodásairól, s hogy az már határozott a vár sorsa fölött. Azért hát védelmezte a gondjaira bízott erősséget, mint egy orosz-lán, s véres fejjel kergette vissza mindannyiszor a támadó erőket, kiknek minden ily rohannál odaveszett néhány ezer emberök.

Szept. 23-kán végre döntő rohamra indultak az oroszok Karsz falai ellen, három hadoszlopban. Kétségbeesett volt a viadal. Az oroszok keresztül törtek az első védműveken, de itt mindenütt elszánt ellentállásra találtak, mely minden újabb rohamukat visszaverte. Kmety pattantyusaival és vadászaival csodákat mivel s halomra löveti a beözönlő oroszot. Végre meg van az őrve teljesen, s fut vissza eszeveszetten. 6300 orosz hullá borítja Karsz szikláit.

De a török erő nem volt akkora, hogy üldözöbe vehette volna az ellenséget, s a vár továbbra is ostromzár alatt maradt. De tartotta magát hősiel, s az oroszok nem boldogulhattak vele. Az európai diplomácia megelégedett, hogy a Krimben kénytelen vesztgelni hadaival, holott már régen békét köthetett volna.

Végre föllépett a hősi védő sereg ellen egy oly ellenség is, mely sokkal hatalmasabb volt az orosznál: az éhínség. Szörnyű képek azok, melyeket az ostromlott vár védőinek ekkori állapotáról a szemtanúk írtak! A kiéhezett vár végre nov. 27-én megadta magát.

De nem Izmail pasa, kit pedig az oroszok halálra vagy legalább is Sziberiára kerestek. Ez, midőn a vár feladása már bizonyossá vált, egy viharos éjjel összeszedvén néhány még megmaradt lovat, felültette rá egypár elszántabb hívét, köztök Kollmann honvédezedest, a ki most Fazli pasa név alatt küzd a törökök soraiiban és Tükörít, a ki később mint Garibaldi híres ezredese egyike volt az „ezer hős” leghősebbjeinek, s ott esett el Sziacziában, — a maroknyi csapattal keresztülvágtá magát a rengeteg orosz tábor ostrom-gyűrűjén.

A szultán nagy kitüntetéssel fogadta a vitéz tábornokot, körülövezte ama diszkarddal, melynek rajzát mai számunk közli, s mely most a nemzeti muzeumban van letéve, s Karsz hősi védelmének megörökítésére emlékpénzt veretett.

Kmety a párisi békekötés után is török szolgálatban maradt. Majd, mint tábornok nyugalomba lépén, szultáni nyugpénzzel ismét átköltözött Londonba, hol megírta Kis-Ázsiában viselt dolgait, s különösen Karsz védelmét terjedelmesebb emlékiratban, mely ma is a legérdekesebb és egyszersmind a legértékesebb katonai szakmunkának van elismerve. Címe: „A Narrative of the Defence of Kars on the 29. September 1855.”

1865-ben ápril 25-én halt meg Londonban, a nélkül, hogy hazáját még egyszer viszontláthatta volna. Ott temették

el, nagy nevéhez méltó fényvel a kensalgreeni protestáns temetőben, a protestáns vallás szertartása szerint, minthogy azt soha el nem hagyá, s az iszlamot magas állása daczára sem vevé föl.

Emléke ma is él úgy itthon, mint Kis-Ázsiában, hős tettei színhelyén, s Karsznak egy erődjét ma is „Madzsar-Tabiá”-nak nevezik, amaz ütegektől, melyeket e vár akkori ostromakor a Kmetyt kísérő magyar honfitársaink szolgáltak.

## Déryné naplójából.

XII.

*Universális muzikus. A kosár. Szerencsétlen jótás. A tisztartó.*

Mérey ur igen megszerette Déryt, a mint jobban megismerte. Déryt mindenütt ott lehetett látni, mert minden helyet, a hol hiány volt, ő pótolta ki. Muzsikai tehetséggel bírt, ámbar semmiben sem volt virtuóz. Ha az orchestrumban hiányzott a flóta a próbán, már ő oda ugrott és flótált; ha elkésett a klarinétos: ő egész passzióval végig klarinétozott; ha a violoncellista megbetegedett, már ő ott termett a violoncello mellett; ha a nagy brugós kifáradt, dühösen neki esett a nagy bögőnek s ezibálta rajta a vonót. De hát még a nagy dob! Ha hozzá férhetett, az egész zenekar rémülésebe jött, sőt mi fönn a színpadon féltünk a megsüketüléstől, oly borzasztólag meghányta.

De ő ott se nyugodott meg, hanem fölmászott az u. n. „Schnürboden”-re s huzta föl a függönyöket; erővel kivette a köteleket a dekoratorok kezéből s aztán jött le tele porral, pókhálóval földekorálva a fekete frakkja. Aztán ugrott le egyenest az orchestrumba, leült a zongorához s adta a taktust a kardalnokoknak a kis taktusütővel.

Ily nyugtalan természet az én tetszemet nem nyerhette meg.

Elpanaszoltam Tóninak, midőn kérdezősködött, hogy ki tetszik nekem legjobban az ifjak közül és hogy udvarol-e nekem valaki? — „Oh mondom, nem tetszik én nekem senki, nem is kellene nekem senki; csak az a csuf Déry hagyna nekem békét; de mindig sületlenkedik, én meg boszankodom.”

— Oh ne szeresse azt a csuf Déryt! — mondom.

— Bizony nem is, még ha mondanák se.

A többek között ott vagyunk egyszer Fáyéknál, Déry is bent volt, de igen bús volt s kiment.

Ekkor ismét előveszen engem az öreg ur.

— No édes kis Rózsikám! Látja ez a szegény Pista, milyen bús, — kedvet nem tudunk bele önteni, máskor pedig mindig ő volt a kedveritő. Mutasson iránta egy kis jó indulatot.

— Én többet nem mutathatok, mint a mennyivel bírok; én hazudni nem tudom azt, a mi nem igaz!

Mentem haza. Alig teszem le a kalapomat, — jön Déry. Nagy komolyan előmbé áll s nyilatkozik.

— De — mondom, — hogy menjek én magához nőül? Először: nem szeretem; másodsor: egy csepp kedvet sem érzek a férjhez menetelre; harmadsor: még

leány se voltam; negyedsor: nekem anyám is van, ki sorsom fölött határoz.

— Nem is kívánom, — mondá Déry szeliden, — hogy rögtön jöjjön hozzám; csak arról biztosítson, hogy ha férjhez menendő lesz, nem megy máshoz, csak hozzám. Én úgy viselem magamat, hogy maga engem szeretni fog, és ha a mama eljön, én megkérem magát tőle.

Mondom: „Majd megvállik!” s azzal elfordultam.

Déry ismét körülfogta Murányinét, hogy segítsen kérni.

— Bizony nem segítek én, — mondja, — vivja ki magának, ki mit birni akar.

Hozzá is fogott Déry ismét zaklatni, végtére már az ő és mások unszolásával annyira vitt, hogy magam is elhittem magammal, hogy talán szeretem s — bele egyeztem.

Jött be anyám, Déry megkért tőle. De itt nem remélt ellenszegülésre talált. Anyám először is nem rokonszenvezett vele, és a szerencsétlen Déry, — keztyü nélkül talált oda jönni! Nem szerette a keztyüt a kezén, mindjárt a zsebébe dugta.

Kérdi anyám tőle:

— Hát házasodni akar az ur! Aztán mire? ha szabad kérdeni.

Déry zavarba jött.

— Hiszen van kenyerem.

— Igaz. A feleségének is volna egy darabka mára. De hát holnap? — Nem uram, én gyermekemet komédiás számára nem neveltem. Fialat komédiás öreg koldus. Nekem személye ellen nincs kifogásom, — én nem ismerem, — és ha az ur valami hivatalban volna s leányom szeretné: én nem ellenzem. Ha biztosított állomása volna! Érti az ur? De így! Már engedjen meg, de a leányom nem lehet az uré.

Beszéltek anyámnak eleget Déry érnei felől, — nem használt az semmit!

De mikor Déry elment tőlünk, legelőször is azt kérdezte anyám fitymálva: „Miféle suszterlegény lehetett ez, hogy midőn asszonyságok elébe jön, keztyűje sincs?”

Szegény jó anyám egykissé arisztokrata gondolkodású volt és mindenkitől igen megkivánta, a még boldogabb sorsában megszokott tiszteletadásokat. Most is Déry e mulasztása aligha nem volt akkora szálka anyám szemében, mint az, hogy komédiás.

Anyám nem soká mulatott Pesten, haza ment, azzal a kemény meghagyással, ne hogy közelebb ismeretségbe ereszkedjem Déryvel; ő azt nem szeretné megtudni, hogy akarata ellen cselekszem.

De én már akkor szegény Déryt igen kezdtem — szánni. Ő híven eljárta hozzá, én már nem is ellenzettem, ismerettségünk bizalmasabb szint kezdett ölni. Ő nem szünt meg szüntelen rimánkodni, hogy csak máshoz ne menjek nőül és én megígértem.

Anyámat a nyugtalanság nem engedte sokáig otthon ülni, ismét csak azt vettük észre, hogy Pesten van. Ekkor látta, hogy Déry mindennapos nálunk és én nyilatkoztam is anyám előtt, hogy Déry nem szűnik meg reményleni, hogy anyám mégis beleegyez végre és hogy már én meg is ígértem, hogy hozzá megyek.

Erre anyám lármát ütött és az lett a következtése, hogy engem elvitt Murányi-éktől és a herczeg Grassalkovics kocsmá-

rosnéjához adott kosztba és szállásra, ki keresztanyám volt bérmlásról s ki nagyon szívesen elfogadott és ugyan szorgalmasan őrzött is, mert volt két kis leánya és két nagyobb fia, s midőn a próba vége felé járt, már ott állt a két oskolás őrangyal, hogy haza kísérjenek. Dérynek nem volt szabad velünk jönni, csak úgy távolról kullogott utánuk nagy búsan.

Akkor Csekokék — így hitták keresztapámat, — az őt pacsirta-utczában laktak, mert a barátok utczájában levő Grassalkovics-házban még nem volt elkészülve a tiszt lak.

De a szerelem találékony. Mire az öregek nem gondoltak, — de még én sem, — Déry kieszelte, hogyan láthasson meg, mikor nincs előadás.

A Belezna-y-kert hátuljában volt egy csupa mohotkás kövekből összerakott eremitázs. Ez a remete-lakforma épen a mi udvarunk oldalkerítéséhez támaszkodott. A Belezna-y-kert nyílt kert levén, szabad volt bele bárkinek bemenni.

Egy este épen vacsorálunk, egyszer csak flótahangot hallok. Szép holdvilágos este volt. Én megrezzenem, de nem árultam el magamat, hogy egy kedves dalomat hallok flótázni, s hogy az engem illet. A gyerekek folgráltak, kifutottak hallgatni s vacsora után mi is kimentünk s letelepedtünk egy nagy kőpadra. Hát szemben velünk, az eremitázs tetején, ott ül szegény Déry és flótázik. Nem ismerték meg, mert ő, mintha nemis nekünk szólna a flótázás, egész oldalt fordult.

Ez sok ideig ismétlődött estelenként. Néha éjjelig is elüldögélt ottan a szerencsétlen flótás. De én nem mehettem ki keresztmama szobájából, hogy egy szót szólhatott volna velem.

Egyszer keresztanyámnak el kellett utazni. Az ur, a gyerekek és én magunkra maradtunk, s a cselédekre volt bízva minden. Az ur, ő volt az, a ki a házzal legkevesebbet gondolt. Igen barátságsszerető ember volt és mindig vig kedvű. Ő tőle senki se félt a háznál, a gyerekek is mind pajkosabbak voltak, ha csak ő volt a háznál.

Egy este, midőn a flóta megszólalt, a legnagyobb fiú oldalt valahogy felmászott a palánkon s bele kapaszkodott a flótás frakkjába. Az visszafordul s néznek egymás szemébe, mint egy fiatal és egy öreg bagoly.

— Ninini! hát Déry bácsi az, a ki olyan szépen flótál?

— Csitt! csitt! kis barátocskám! El ne árulj!

— Jaj, nincs itthon a mama, csak atyus, jöjjön le! jöjjön le! Atyus! Atyus! Déry bácsi a flótás!

Erre mi is odamentünk.

— Úgy ám, öcsém uram! mi az ördög vitte föl oda?

— Hát csak szeretek a magasban flótázni esténként.

— Eh jöjjön le, öcsém! — mondá keresztapa, s a gyerekek kikerülve az utczára, kezén fogva vezették be az esti vendéget.

Az öreg ur piros jó kedvében elkiáltotta magát: „Warum soll man schlecht leben?! Húzd rá!” Ez volt neki a rendes szavajárása, semlondta valahányszor valaki jött, huszszor is egy nap: „Warum soll man schlecht leben?! Húzd rá!”

Volt a házbán egy piczinke két éves

leányka, egy kis vakocska. Ha az atyja valahonnan hazajött, mielőtt csak szólt volna, csak lépteit hallotta, s már megismerte s elkiáltotta magát „Wajum soj man sjecht jeben?! Huzd já!” Ennek a kis vakocskának oly bámulatra méltó tapintata volt, különösen irányomban, hogy mikor már rég elmentem tőlök, férjné! is voltam már, megérezte a közellétemet, ha beléptem az ajtón. Arczát arra fordítá, figyelt s elkiáltá magát: „Józika, Józika! a Józika szagja!” s azzal felém futott, átölelt s mondá: „Wajum soj man sjecht jeben!?” Huzd já!” A nagyobbik testvérkéje, Lilla zongorázni tanult; de a kis vak leány, a hogy legelőször meghallott egy dalt, melyre a zongoramester tanította Lillát, azonnal megtanulta s már ő eljátszotta a zongorán, mikor még Lilla nem tudta jól. Mindenki csodálta ezt a kis vak leánykát, oly bámulatos felfogása és finom érzéke volt.

Déry tehát be volt vezetve, s keresztatyus igen megszerette. Déry sok anekdotát beszélt jovialis protektorának, úgy hogy az öreg pompásan mulatott s végül mondá:

— No öcsém uram, most már tíz óra, feküdni megyünk, szervusz! Hanem azután mindennap szívesen látom.

Dérynek se kellett ezt kétszer mondani. Megfogadta híven.

Egy délután épen ott volt nálunk, midőn nyílik a nagy kapu s haza jön a keresztmama.

— Jaj nekem! — mondom. Eleibe mentünk mind.

Déry oda sietett, mintha mindig ismerte volna, segített leemelni a kocsiból. Keresztmama csak nézett rá.

— Ni, Déry ur! — aztán nézett rám.

— Engedjen meg, édes keresztmama, — kezdem zavarral. Déry azonban tréfára fogta a dolgot s mondja:

— Tessék megengedni. Bizonyisten nem magamtól jöttem ide, engem huzott ide valami, — mondhatom, a gyerekek ezibáltak ide egy este, és én azért most őket leniázom, — de jobbak is azóta, — nem oly pajkosak.

Ez csakugyan úgy volt. Déry, az atyus jóváhagyásával, mint instruktor tanította a fiukat, így hát bátran járt oda.

Keresztmama se volt valami zordon kedélyű nő, sőt szeretett vig lenni!

— No — mondja — veszett nép az a szerelmes; az még az ördögnekis tulajárna az eszén — s ezzel belenyugodott, hogy hát csak járjon el Déry, ha már másképp nem lehet.

Igy történt, hogy anyám legközelebbi látogatásakor megint csak együtt talált bennünket. Haragudott szörnyen, minél jobban kértük, hogy ne ellenkezék.

— Nem, nem és soha nem! Komédiásnak nem adom a gyermekem soha. Mind más, ha hivatalban volna. Így soha! Ez volt az utolsó szava, mikor hazamenendő, kocsijára ült.

Egyszer Murányiéknál vagyunk látogatáson. Déry is ott volt. Hát ki lép be? — Vida ur.

Előbeszéljük neki körülményeinket, elmondjuk, hogy anyám nem akar engem színészhez adni.

— No édes Déry! — kiált föl Vida ur, — ne busuljon: megvan! Pakoljon össze, viszem ki Törtelre tisztartónak. Ennyi s ennyi lesz a fizetése, ennyi a deputatuma, ebből egy pár fiatal megélhet.

Én erre hirtelen kérdezem:

— A színházat is kiviszszük? Mert én ugyan a nélkül nem megyek.

Erre megint bonyolódni kezdett a helyzet.

— A kit az ember szeret, akárhová elmegy vele, — mondá Déry.

— Így nem alku-szunk! — mondám, — a színházat én el nem hagyom.

— Hiszen, ha meg esküdtek, megint visszajöhet Déry a színházhoz, — mondá Vida ur, — csak maga pakoljon össze, én viszem.

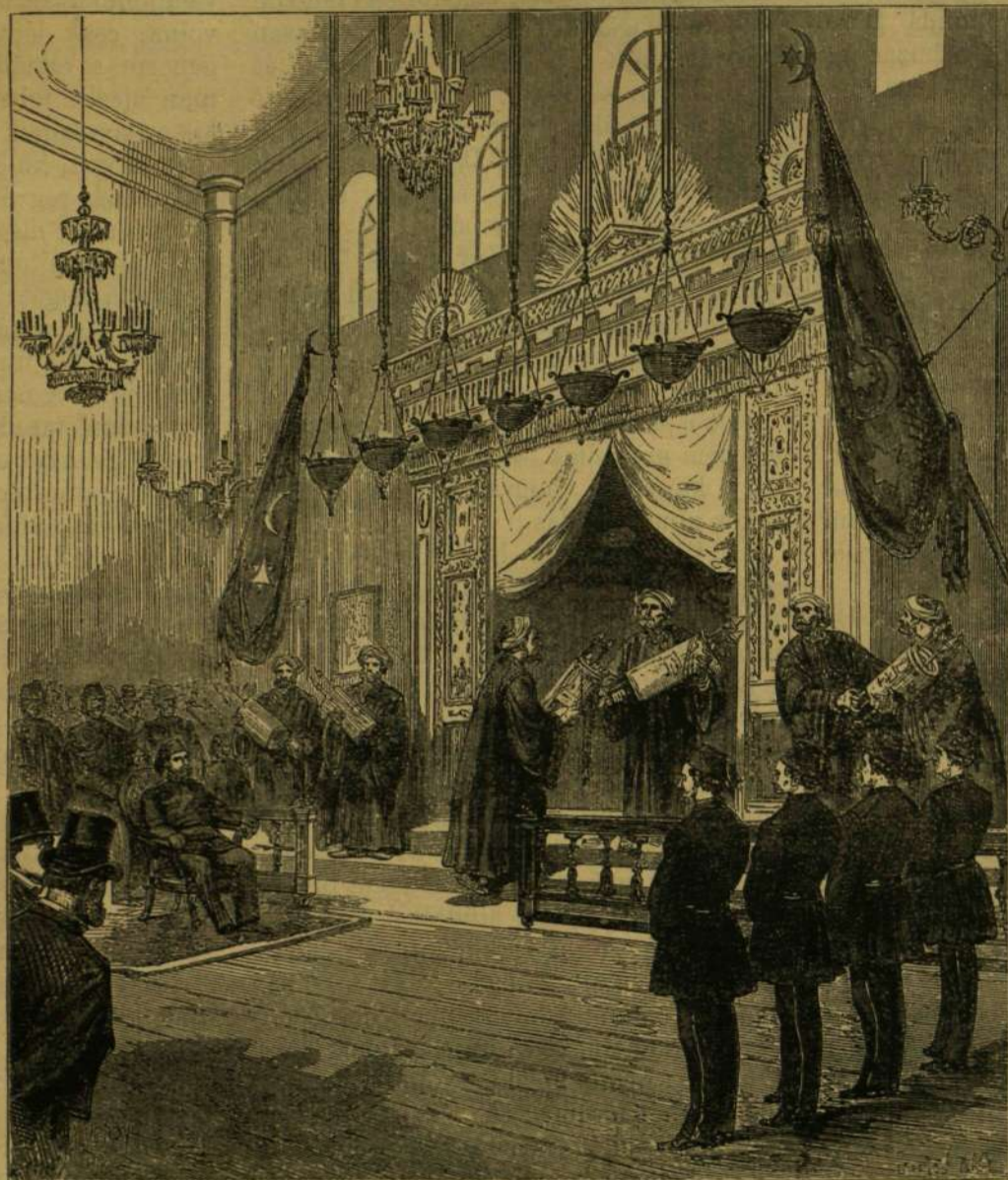
És Vida ur elvitte Déryt.

És én?  
Egy csöppet se bántódtam utána....

(Folyt. köv.)

#### A szent háború kihirdetése Sztambulban.

Május 18-án olvasták fel a sztambuli Aja-Szofia mecsetben a Sejk-ül-Iszlám fetváját, mely a Dzsihadot (a szent háborút) kihirdette. A Dzsihad kihirdetése fé-

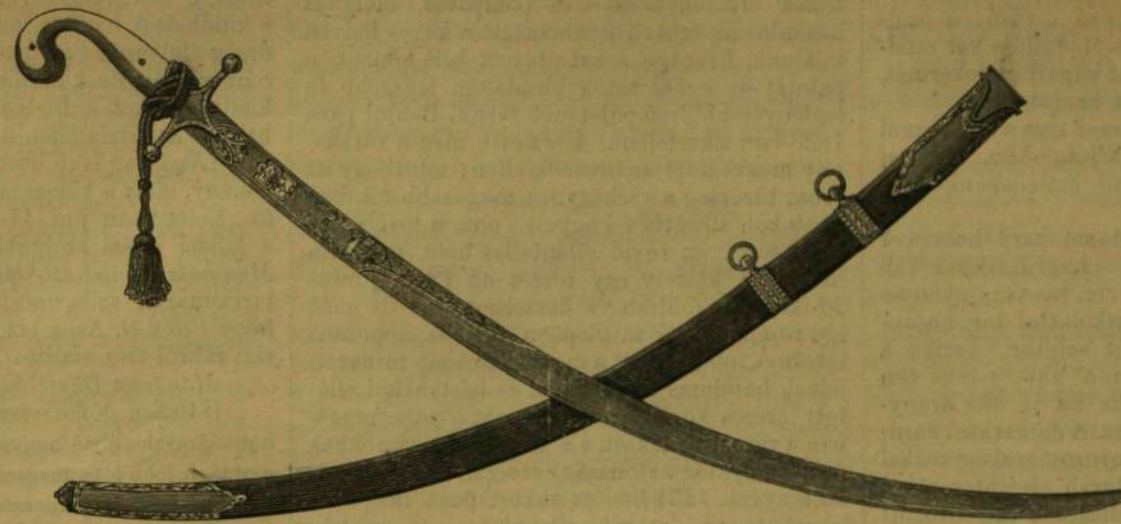


KONSTANTINÁPOLY: A DZSIHAD (SZENT HÁBORU) KIHIRDETÉSE A BALATAI ZSINAGOGÁBAN.

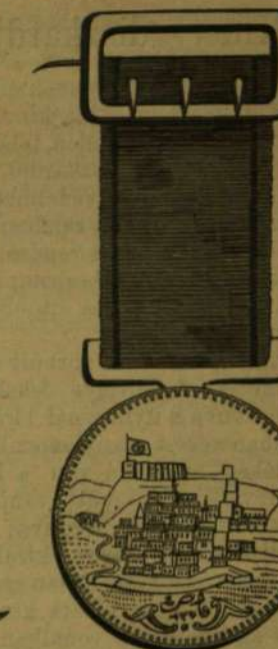
nyes ünnepélyekkel fogadtatott a török birodalom fővárosában nemcsak a müzümánok, hanem a többi nem-müzümán lakosság részéről is. Rajzunk a konstantinápolyi zsidó lakosság ünnepélyes isteni tiszteletét tünteti föl, melylyel a Dzsihad kihirdetését balatai zsinagógájokban megünnepelték. A Konstantinápolyban lakó zsidók általán véve nagyon meg vannak elégedve a szultánok uralkodásával, mi nem is csoda, ha más, főleg oláh és szláv nemzetiségű tartományokban élő hitsorsosaik helyzetét a magukéval összehasonlítják. Különben is a törökországi zsidók leginkább Spanyolországból vándoroltak be, hol a mohammedánok, míg ott uralkodtak, épen mint most Törökországban, sokkal türelmesebbek voltak irányukban, mint Európa keresztyén hatalmai egészen a legújabb időkig. Oroszország és szövetségesei, Szerbia és Oláhország, a zsidókat mindig rossz szemekkel nézték, sőt ha szerit teheték, üldözték is — és ez annak az oka, hogy a délen és keleten lakó zsidók mind a törökök részén állnak a mostani háborúban. Ők nem akarnak független államhoz jutni a török birodalom romjain, mint a szlávok és görögök, azonkívül



KARSZI ÉREM.



KMETY DISZKARDJA.



KARSZI ÉREM.

a török birodalomban tömérdek tökéjük van elhelyezve, s végre a közelebről életbe lépett alkotmány oly szabadságot adott nekik is, hogy ugy a tanácsba, mint a képviselő házba ők is beválaszthatók. Van tehát okuk rá elég, hogy a törökök iránt hálával viselteszenek.

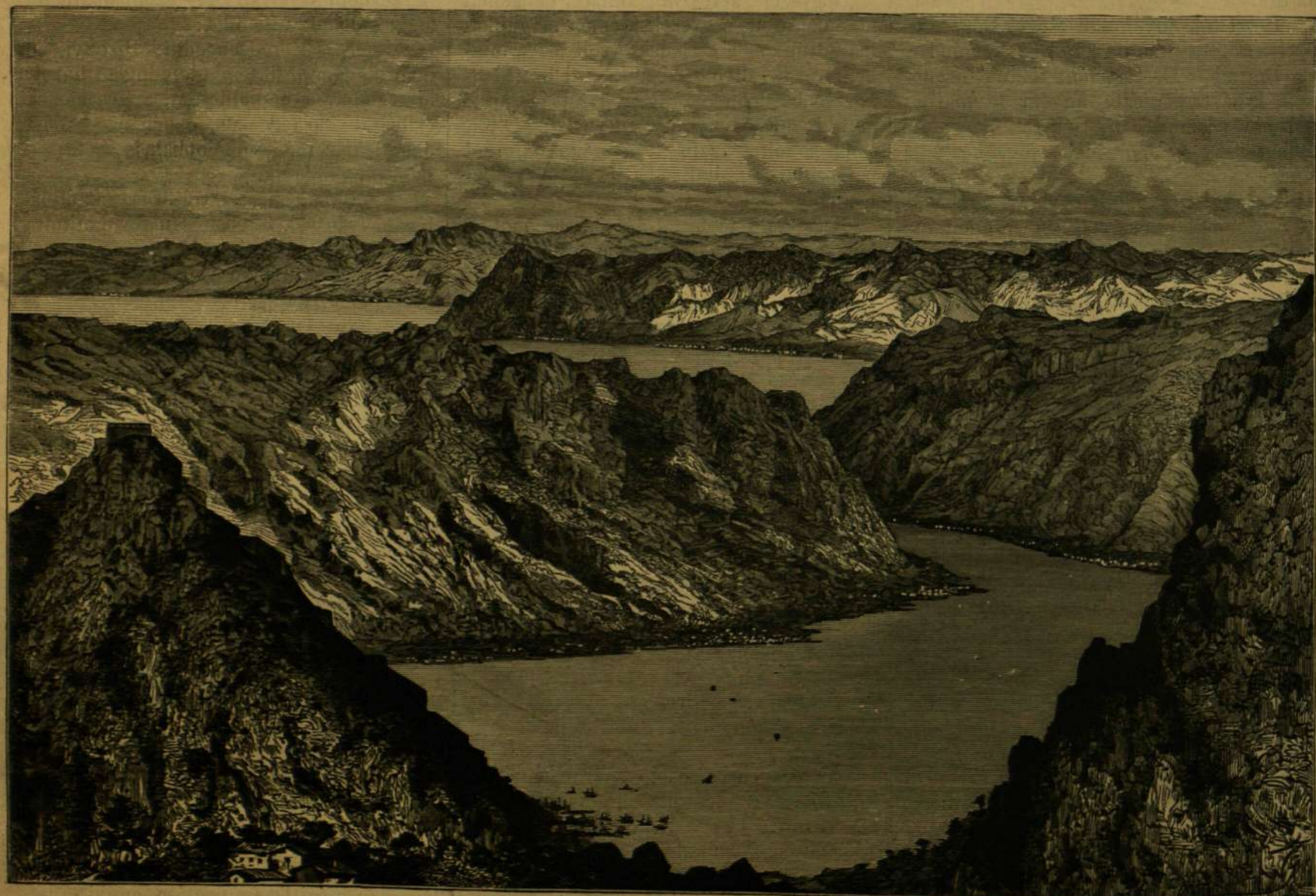
Konstantinápoly izraelita lakói közül a szent háború kihirdetése napján több mint ezer ember gyült össze a balatai zsinagógába ünnepélyes isteni tiszteletre, hogy a török fegyverek győzelméért imádkozzanak. Ugyanis a mohammedánoknál az a szokás, hogy valahányszor szent háborút hirdetnek, a müzümán templomokban mindenkor imádkoznak a szultán fegyvereinek győzelméért s az ellenség megalázásáért. Idegen hitfelekezetűeket a kormány nem szokott kötelezni mostanában ilyen isteni tiszteletek tartására és ha ezt a zsidók s

más felekezetűek mégis megtették, egészen jószántukból tették azt.

A balatai zsidó templom, melyben a szertartás végbe ment, díszes byzanci izlésű épület az Arany-szarv hátrészében lévő zsidó városrészben. A templom 1000 négyszög méternyi területet foglal el, s igen csinos külseje van. Belseje a lehető legegyszerűbb, és úgy van berendezve, mint a többi zsinagógák. 1732-ben építették a hitközség vagyonszámba tartásának költségén. 1840-ben alakították és kijavították s ugyanakkor külső udvarában két kisebb templomot építettek hozzá.

Az isteni tiszteletnél, mely a lehető legnagyobb fénytel ment végbe, jelen volt Mahmud Damad pasa, a tüzérség főparancsnoka és az uralkodó család egyik legbefolyásosabb tagja, több magas rangú török tiszt és hivatalnok,

számos ulema és más előkelő egyházi és polgári kitünőségek kíséretében. Mahmud Damad pasa a templom közepén leterített kis szőnyegen álló díszes karszékből foglalt helyet, s a többi előkelő müzümánok fényes csoportot képeztek körülte. Az isteni tiszteletet teljesítő zsidó papok fölnyitották a „Frigyládát“, elővették a „Törvények könyvét“, hogy felolvassák azt a gyülekezet között felállított állványról. A papság díszes öltözetű, a templom csinos és jó izlésben készült belseje, díszítményei, az égő gyertyák s a csillárok kristályragyogása lélekemelő hatást gyakorolt a jelen voltakra. Ez a szertartás, mely a török alkotmány iránt érzett hála kifejezése volt, eléggé bizonyítja, hogy Törökországnak nem müzümán lakói is teljes bizalmat helyeznek a török kormány alkotmányos erzületébe.



ADRIAI KÉPEK: CATTARÓI ÜELÖK (A MONTENEGRÓI MAGASLATOKRÓL FÖLVÉVE).



AZ ÁZSIAI CSATATÉRRŐL: BAJAZID VÁRA TÖRÖK-ÖRMÉNYORSZÁGBAN.

## Kmety diszkardja és rendjelei.

A nemzeti muzeum becses ereklyéket őriz Kmety tábornoktól, kinek arcképe és életrajzát mai lapunk élen találja az olvasó: a szultántól kapott diszkardot, a Medzsidje két rendjelét és a Karsz védelméért kapott emlékrmet, melyeket ezuttal rajzban is bemutatunk.

A Medzsidje-rendről már más alkalommal volt szó a „Vasárnapi Ujság“-ban. Ezuttal tehát csak a két utóbbiról emlékezünk meg néhány sorban.

A kevéssé görbült idomu kard hossza 1 méter; fa-hüvelyé fekete chagrin-bőrrel van bevonva s nyílásánál 11-5 cm. hosszu, gyönyörűen vésett aranylemez-burkolattal bir, hasonlóképp aranyból a két szíjjartó-karika a hüvelyövel együtt, csupán a hüvely vége van aczélemmel bevonva, de ez is dús aranydíszítmenyekkel van kirakva. A damaskusi kard-penge felső része dusan aranyozott arabeszkkel díszített; markolata két darab elefántcsontból s az összekötő vonalban díszesen cizelirozott aranylemezről áll; a markolat alatt levő u. n. keresztvas, tömör aranyból van készítve s ritka csinnal cizelirozva. A penge hátán ó-czirill betűkkel a folirat olvasható: ЗАРОУТЬ, miből az gyanítható, hogy valaha egy orosz hadvezér kardja lehetett, kitől azt a törökök talán elfoglalták. A markolatról a használat által már kissé kopott arany tisztí büjt csung le. A kard összes aranydíszítmenyeinek értékét mérték 400 rtra becsülik. Maga a hüvely nyílásánál alkalmazott aranylemez (miután lejár a hüvelyről, megmérhető) 18<sup>3</sup> aranyot nyom. E gyönyörű diszkard fegyvertárunk újabbkori darabjainak kiváló ékessége.

A főnebb említett két Medzsidje-rendjelvény kívül van még egy ezüst érdemjel, melyet Kmety tábornok kiválólag Karsz védelméért kapott. Az érdemalaku, hosszudát füllellátott érdemjel átmérője 3,65 cm., vastagsága 2,5 milliméter; előlapján Karsz vára látható, a kitűzőt török zászlóval s alatta az évszám; hátlapján pedig babér- és cserlombokból fűzött koszoruban a szultán szokásos névjegye (thurája). Ezen érdemjel a Medzsidje-rendjel szalagján tüvel ellátott ezüstszatráról csungve viselte Kmety.

A diszkardot, két Medzsidje-rendjelet és a Karsz várának védelmére vert érdemjel 1872-ben vette meg a m. n. muzeum igazgatósága Szény Gyula úrtól igen méltányos áron. A diszkard a m. n. muzeum régiségtárának IV. termében a 4-ik számú nagy fali szekrényben (közvetlen az ajtó mellett) alul van elhelyezve; a rendjelek pedig a VII. terem közép üvegtartójában (2. sz. fiókban) láthatók.

Dr. Czobor Béla.

## Bajazid.

Bajazid a hasonnevű pasalik székhelye. A pasalik Török-Örményországnak vagyis az erzerumi ejaletnek képezi egy részét, mely körülbelül 19 mfd hosszú s 2-4 mfd széles. Területének háromnegyede része hegyvidék, a többi része magas fensík. Átalán véve az egész pasalik magasabban fekszik, mint a vele határos vani, erzerumi és karszi kerületek s az egész többi Örményország.

Bajazid városának és várának igen szép, festői fekvése van. Házaik félkör alakulag csoportosulnak egy magas hegylányzati kiálló előcsucsnál, mely magas hegylányzati az Ala-Dagh folytatása, hol az Euphrates folyó keleti ága ered. A ház-csoportokból itt-ott néhány meszet és minaret emelkedik ki. A festői látványt, melyet Bajazid távolról nyújt, még jobban emeli a pasák büszke kastélya és a régi erőd, mely utóbbi a mészkő-szikla szik területe csucsnál mintegy összeszorítva látszik, s merész fekvése miatt valóságos csodaműnek mondható, melynek építésénél rendkívül nagy természeti akadályokkal kellett küzdeni. Nagyban emelik továbbá a város fekvésének és külső színezetének különöségét a mészpát-erekkel esikozott vörös márvány sziklának és az ezt környező kopár szikla csucsnak rendkívül bizarr alakzatai is, melyek függélyes meredekségű oldalakkal mint megannyi kőfal emelkednek jó magásra még a pasa kastélyán és az erőd romjain túl is. A háttérben a méltóságtelej Ararat kettős csuca látszik,

melynek déli aljától a város mintegy négy órányi távolságra van.

A város fölött egy sziklaucson uralkodó várkastélyt a híres Mahmud pasa idejében építették oly fényüzessel és pompával, melyhez hasonlót az egész Törökországban kevés helyen találunk. Brant, e sokat utazott brit konzul, e palotát az egész török birodalom legszebb és legfényesebb díszületének tartja. Behlul pasa 1828-ban sikertelenül kísérlette meg a várkastély megvédését az oroszok ellen; minthogy az orosz tüzesség a várhegynél magasabb fekvésű pontokon állította fel ágyúit s onnan lövöldözte a kastélyt, ez rövid ellentállás után megadta magát. A kastély egy részét az 1840. június 20-iki nagy földrengés összerontotta; de még így romjaiban is meglepően szép és impozáns látványt nyújt az ott a magasban szép minaretjeivel, hatalmas kupolájával és bástyákkal ellátott lőréses körfalával. 1840 óta a pasa magában a városban lakott, s a kastélyt a nizamoknak (rendes gyalog katonaság) szolgált megerősített laktanyául. 1854-ben az akkori pasa meg sem kísérlette az oroszok ellenében a várkastély megvédését, valamint hogy az idén sem tették ezt a törökök.

Különb ma már nemcsak a várkastély, hanem a város nagy része is romlásnak indult. Különösen alsó része csaknem teljesen romokban hever, átlagosan véve tíz ház közül alig laknak egyben. A szegény tudatlan és műveletlen lakosságot daczos, vad, igazi kurd természet jellemzi. Miként a kelet minden városa, úgy Bajazid is megcsalja távolról az embert. Az utazó azt képzei, hogy egy csodaszép tündérváros lát maga előtt; de mikor közelebről nézi azt, minden illúziója eltűnik. Csak hitvány kunyhókat fog látni, melyek a hely egyszerű környékével szomorú ellentétet képeznek. Hadászati szempontból Bajazid Nyugat-Ázsiának legfontosabb pontja lenne, ha t. i. jobban meg volna erősítve. Innentől kezdve az örmény fensík egymásután következő terraszokkal ereszkedik alá Mezopotámia és a Persa-öböl felé. Az Euphrates átmetszi a hegyeket s dél felé, különösen Szýria há nyit utat. Bajazid mellett még egy másik, szerfölött erős hegyzoros is van, melyben egy kis rendes csapat sikerrel zárhatja el az utat tiszerte nagyobb hadsereg elől is Ezerumból Perzsiába.

## Magyarok szibériai fogságban és Petőfi.

Mióta Szatmármegyében egy állítólagosan Szibériában raboskodott magyar azt állította, hogy Petőfi ott él, azóta megindultak a különböző híresztelések és hivatkozások, melyek bizonygatják, hogy nemcsak számos magyar rab sanyarog Szibériában, hanem ott van, vagy ott volt Petőfi is. A szatmári lapban fölemlített elbeszélő, (ha nem csalódnak, Boros volt a neve) s a két lengyel, a kikre hivatkozott, eddig föl nem találhatók. A szatmári kapitányság is hiában tett nyomozásokat Boros végett.

Mint az „Egyetértés“ írja, Szatmármegyében ma is él egy magyar ember, kinek fiát, még akkor ifjút, a szabadságharc szomorú napjai után az oroszok kihuzozták Szibériába; e szegény ember pozitív adatokkal támogatott számos kérvényt nyújtott azóta be részint a belügyi, részint a külügyi minisztériumhoz, de bárha kérelmét fia szabadságának kieszközölése iránt csaknem minden évben megújította, választ soha sem kapott.

A „Budapesti Napilap“ tudni akarja, hogy az 1863 diki lengyel fölkelésben részt vett magyarok közül is mai napig szintén többen teljesitenek testet-lelket ölé kényzsermunkát Szibériában. Bornemissa és Nyáry báróknak kívül, kiket a lengyelek nemzeti ügyük vértanúi gyanánt tisztelnek, Varga ezredes játszott kiválóbb szerepet honfitársaink közül az 1863-ki lengyel fölkelésben. Az utóbbi csapatában sok magyar volt, kik jobbadára orosz fogságba kerültek. Bányász, ki szibériai fogságának emlényeiről egy kis művet is írt, bővebb részleteket közölhetne e tárgyrol.

A Petőfi-társaság legutóbbi ülésén egy Budapesten élő lengyel: *Mierniczky Antal* francia nyelvtanár s volt honvéd jelentkezett, ki öt évet töltött szibériai fogságban, az 1863-iki

lengyel szabadságharc után. Petőfiről azonban nem hallott, s ottlétének híret kohlománynak tartja, mert a szibériai foglyok nyolcz-tíz mérföldnyi távolságban is meglátogathatták egymást, a honfitársak rendszeren megismerkedtek s küldhettek haza is leveleket, ha azokat a rendőrség elolvassa; Petőfi tehát irhatott volna haza Szibériából; de különben is az orosz kormány kiadta azokat a foglyokat, kik nem ő ellene, hanem Ausztria ellen küzdöttek.

Látszólag legtöbbet mond eddig az a közlemény, mely a kolozsvári „Magyar Polgár“-ban és „Kelet“-ben jun. 11-én jelent meg, s mely a kolosi járási szolgabírótság által kikérdeztet *Manasses Dániel* szóvati földműves elbeszélését tartalmazza szibériai fogságáról, s azt állítja, hogy *Petőfi* él. Azaz bizonyos *Petőfi* nevű szibériai rabról tesz említést.

*Manasses Dániel* előadása következő: 1849-ben Kolozsvárt besoroztatván, a 67-ik honvédszászlóaljban honvéd lett. Csikszereván egy csatában jobb lába megsebesült, s ennek következtében a kórházban kilencz hétig feküdt. Itt mintegy kétszáz más beteggel együtt a muszkák kezébe esvén, előbb Bukarestbe szállították, majd Pétervárra s onnan az olombányákba vitték, hol 5 évig mint munkás tartott. Öt év leteltével 1854-ben besoroztatott a 8-ik gyalogezredbe, s a törökök elleni hadjáratba vitetett. A háboruban két sebet kapott, egyét homlokán, egyet lábán.

Az oroszok folyó 1877. jan. 24-én becsátották szabadon többekkel együtt; 385 frttal és utlevéllel ellátva. Még az nap hajóra szállta, a jeges tengeren Észak-Amerikába, onnan három hónap mulva Velenczébe szállították, honnan vasuton Bécsbe vitettek. Bécsben három napot töltöttek, itt 5-5 frtot kaptak. Bécsből Kolozsvárra s innen május 10-dikén Szóvára érkezett.

Elbeszélése szerint Magyarországból és Erdélyből Pétervárt \* mintegy 2775-ben voltak muszka fogságban, vegyesen magyarok, szászok, oláhok, zsidók, honnan többfelé lettek szétszórva. Ó 482-ed magával volt egy helyen.

„Onnan elindultunkkor — így beszéli *Manasses* — még a következők maradtak ott: egy *Petőfi* nevű, kivel többször beszéltem, mintegy 60 év felé jár, ki magát *nós* és *gyermekesnek* mondotta Magyarországról. Ezen *uri ember* nem volt becsúta a hadseregbe, hanem az olombányákba mint munkás, később mint felügyelő; mint *ilyent hagyam* ott.“

„Művelt emberek közül — így folytatja — voltak még: *Toth László* a Kunságból, *Virág Péter* Kecskemétről, *Kis István* Szolnokmegyéből, *Nagy Gábor* Török-Szt.-Miklósról, *Balog István* Szegedről, *Kovács László* Szebenből, *Horeáth Gábor* Brassóbról, *Vizi Ferencz* Koronkáról, *Toth Sándor* Déváról. A nép közül: *Kis Ferencz* erdélyi mezősi, *Horeáth Gábor* cigány-szentgyörgyi, *Toth Péter* nagybányai, *Pataki Sándor*, *Nagy Imre* magyarországiak, s *Toth Sándor* ugyancsak Alsó-Szovátrol, ki Olaszországban maradt beteg. Ezek közül velem jötték Kolozsvárig: *Kovács László*, *Vizi Ferencz*, *Barta Miklós* szitás-kereszturi.“

Elbeszélő előadása szerint bányamunkában hagyta a következőket: *Petőfit*, *Kis Istvánt*, *Nagy Gábort*, *Tóth Sándort* Déváról, *Kis Ferenczet*, *Pataki Sándort* és *Nagy Imrét*. Fegyveres szolgálatban maradtak: *Tóth László*, *Virág Péter*, *Balog István* brassói, *Horvát Gábor* és *Tóth Péter*. Azonban állítása szeriut ezek is elbocsáttának, mert ki volt adva a rendelet, hogy a kik fegyver alatt voltak, a fegyvert adják be.

Ók 285-en indultak el, kik közül betegség és más okból 100-an Olaszországban maradtak; a többiek Bécsig jöttek s onnan osocktak szét.

Mindnyáján orosz utlevéllel voltak ellátva, *Manasses D.* a kihallgatásnál a magát felmutatni nem tudta, mivel hazaérkeztekor Mócsra ment a rendőrségnél magát jelenteni, s ugyanott egy *Nagy Ferencz* nevű emberrel kérvényt iratva valami szolgálat nyerhetése iránt a belügyi minisztériumhoz, utlevélét a kérelemhez mellékelte. A postai uton elküldött folyamodványról vevénye van.

Nyelvismereteire nézve *Manasses* beszél magyarul és oroszul; az oláh nyelvet tudta, de elfelejtette.

\* *Petropolisz* bányaváros magyarosított neve, s nem az orosz főváros.

Ez elbeszéléshez a „Magyar Polgár“ megjegyzi, hogy *Monosses* egyszerű földműves lévén, alig lehet fölténni, hogy koholt mistifikációkál akarna élni. Az azonban bizonyos, hogy előadása nem bizonyos, dátumok ninesenek benne, az olombányák nevét sem említi, s az is homályos, hogyan és mért kerültek vissza 1854-ben az olombányákba. Ezenkívül a megnevezett többi hazatértek. u. m. nagy-szebeni *Kovács László*, koronkai *Vizi Ferencz* s szitás-kereszturi *Barta Miklós* illetékes előjárásai utján kikérdezése szintén szükséges.

Hátra volna még a szibériai *Petőfi* nevű emberről is bizonyítani, hogy valóban a költő. Szóval ez adat sem látszik komoly bizonyítéknak *Petőfi* élethen létéről, de elég bizonyíték arra, hogy Szibériában valóban nyomorognak hazánkfiai közül is többen.

*Monosses* előadásának értékét máris csökkenté a mit utlevélről állít. Tudakozódás történt e felől máris a belügyminisztériumnál, hol nem tudnak felőle semmit, mert *Monosses* nevű embertől semmi folyamodvány nem érkezett.

## SERVADAC HECTOR

KALANDOS VÁNDORLÁSA A NAPREDSZEREN ÁT.

VERNE GYULÁTÓL.

TIZENHATODIK FEJEZET.

Megint új társaság.

A gölette január 31-kén hagyta volt el a szigetet s márczius 5-kén tért oda vissza; és így 35 napi utazás után (mivel épen szökő év volt). E 35 földi napnak a Gallian 70 nap és 70 éj felelt meg.

*Servadac Hector* élénk felindulással közeledett a szigethez, hol hű szolgáját, *Ben-Zoufot* hagyta, s nem tudta, életben fogja-e még találni, vagy azóta ismét valami katasztrófa érthette a *Kis szigetet*, tudtokon kívül? Ez aggodalom azonban alaptalannak bizonyult. A *Kunyhó-sziget* ott állt a maga helyén, a hol épen elhagyták, s most épen egy sűrű, szürke felhő látszott lebegni — gépszerűleg lejjebb ereszkedve s ismét fölebb lebennve, fölötte. Egyszerre, piff-paff, lövések hallatszottak; a sűrű felhő éles vijjogással ezer részre foszlott szét; a mit felhőnek vélték, megszámlálhatatlan mennyiségű tengeri madarak sűrű csoportja volt . . .

Most a *Dobryna* egész a part, — az egykori *Sélf-forkolat* által formált kikötő — közelebe érkezvén, ágyulövessel adott jelt megérkezteről. E jelölésre egy emberi alak ugrott ki bokrok sűrűjéből, s egy nagy ugrással egy sziklakötetjén termett. *Ben-Zouf* volt.

Néhány perczig mozdulatlanul állt, mintha szemének nem hinné el az örömet, melyről mégis meg kell győződnie, hogy nem álom. Imádott gazdája tért vissza a hajóval.

Elébe szaladt, üdvözlésére. De a helyett, hogy — mint várni lehet — így szólana: mily boldog vagyok, hogy önt visszlátatom, azon kezdte, hogy így kiáltott föl:

— Oh a gazok, a zsványok, szerencse, hogy megjött kapitány uram! Most majd csak elbánuunk velök.

— Kikről beszélsz? kérdé ura.  
— Hát ezekről a gaz, zsvány madarokról, melyek már minden vetésünket elemésztk; egymagam nem győzöm pusztítani őket.

Valóban ugy volt. A gabona a februári és márcziusi nagy hősekben, míg a naphoz oly közel jártak, gyorsan és buján nőtt fel, s most, mikor már aratni kellett volna, a madarak százezreinek látszott zsákmányul esni.

— Majd elbánuunk velök! erősíté *Servadac Hector* is.

*Ben-Zouf* most mohón kérdezősködött a szigeten kívüli világról és sehoggy sem akarta elhinni, hogy Afrika és Franciaország, Páris,

sőt még *Montmartre* is — az ő *Montmartre-je!* — mind eltűntek a föld színéről és semmi nyomuk sem található!

E közben *Servadac*, *Timaseff* és *Procop* hadnagy, kiserve a hajó-legénység egy pár tagjától s a *Kis Ninától* is, *Marzýjával* együtt, a *kunyhó* felé mentek, melyet *Ben-Zouf* azóta ismét egészen jó rendbe hozott, az állással együtt, a hol a két paripának igen jó helye s jó dolga volt még mindig.

Most már komoly tárgyalás alá vehették a téli elszállásolás kérdését is; maggondolva, hogy csillagok még folyvást távolodóban van a naptól, s egyáltalában nem lehetett tudni, mikor éri még el legnagyobb naptávolát, s mikor fordul vissza, hogy ismét közeledjék a világűr melegebb régióihoz. Nekik pedig sem fa-, sem szénkészletök nem volt, legalább nem oly tekintélyes, a mivel hosszabb időt kitarthattak volna. A mi azonban a táplálékot illette, azzal hosszú időre el voltak látva, mert nem is számíttva a növényi (gabona) termékeket, a vadászat is bőséges huselelt biztosított számukra folytonosan.

A mint a szigeten elhelyezendő egyéneket számba vennék, illetőleg a *Gallian* élő embereket összesen, — nem számítva a *Gibráltaron* szorult tizenhárom angolt, a kikkel nem sokat gondoltak, — ott volt nyolcz orosz, két francia, s egy *Kis olasz* leány, tehát összesen tizenegy lélek, a kinek a szigeten elhelyezéséről s táplálkozásáról kelle gondoskodni: *Ben-Zouf* csak közbe szólt:

— Nem addig van kapitány uram!  
— Hát?  
— Hát úgy áll a dolog, hogy huszonhárom vagyunk a szigeten.  
— Mit beszélsz?  
— Mig önök odajártak, tizenkét jövevény érkezett vendegemül. Még nem volt időm, vagy eszembe sem jutott eddig, hogy ezt kapitány uramnak jelentsem.

— Beszélj hát, miféle vendégekről szólok?  
— Csak jövenek uraim, — mondá *Ben-Zouf*, a nélkül hogy bővebb felvilágosítást adna, — nézzék meg a vetéseket, majd az utban azokat is megtaláljuk, a kikről szóltam. Vegyük csak a puskákat is.  
— Minek? Veszélyesek!  
— Azok nem, hanem ezek a czudar rabló madarak! Ezeket pusztítani kell, a hol csak érjük.

Az urak nagyon kíváncsiak voltak már; s a *Kis Ninát*, kecskéjével együtt, a *kunyhóban* hagyva, puskákkal a vállakon, megindultak a sziget belseje felé. Utjokban folyvást puskáztak a hihetetlen mennyiségben szállongó tengeri madarakra, melyek, a nagy sűrűség miatt, tizenként hullottak minden egy lövésre.

Mintegy egynegyed órai gyors és könnyű séta, — vagy inkább lejtés — után, egy pár kilométernyire haladva a bokrok sűrűjébe, egy tisztáshoz értek, mely gabonával volt bevetve. *Ben-Zouf* ismét káromkodni kezdett, s szidta azokat a tolvajokat, zsványokat . . .

— Megint amadarakat szidod? — kérdé ura.  
— Dehoggy uram, hanem azokat a korhely, lusta, semmirekellőket, a kiket reggel itt a munkába beállítottam, hogy ezt a darabot itt learassák, s alig kezdtek belé, ismét abba hagyták; nézzék csak.

S valóban sarlók, gereblyék s más eszközök heverték a földön szerteszt, de ember nem volt látható.

— Magyarázd meg hát végre! — szólt *Servadac* türelmetlenül.

— Csitt uram, hallgassa csak . . .  
Valóban a sűrűből dalolás hallatszott, egy spanyol népies táncdal akkordjai.

Mikor a dalos egy versszakot elvégzett egy élesen rikácsoló hang, öreg ember hangja, szitkozódásokra használta fel e kis köződöt.

Ismét egy versszak a dalból; s közbe ismét a vén ember rikácsoló szidalmait.

— A pénzemet, a pénzemet! — kiáltá ez, — fizessetek meg, gazok, cigányok!

A mire aztán nagy hahota keletkezett. A hangok zajából ítélve lehettek vagy tizen-tizenketten, a kik ott a bokrok sűrűjében húsztek és mulatoztak.

Ismét egy versszak s ismét a szitkozódó hang.

— Meg, megfizettek, az utolsó fillérig, ha a börtökből metszem is ki, meg, az *Abrahám*, *Izsák* és *Jakob* istenére mondom, megfizettek!  
— Az ördögbe is, hisz ez zsidó.

— Még pedig német-zsidó uram, a mi a legrosszabb fajta!

*Servadac*, a gróf és *Procop* hadnagy nem fékezhetve tovább kíváncsiságukat, félre hajtották a bokrokat, hogy a sűrűbe behatoljanak. Sajátságos látvány tárult szemek elébe. A spanyolok felugráltak a fűből, hol eddig hevesrészték s nemzeti tánczukat, a fandangót, kezdtek járnai a szokott tüzellek, a fandángon szokatlan könnyűséggel s képzeltetlen ugrásokkal, melyek harmincz-negyven lábnyi magasságot is értek el. Nevetséges s egyszersmind szüdeletes látvány volt, a fák tetejénél magasabba ugráló tánczosokat látni. Négy izmos, erős *majo* (tánczos parasztleány) tünt ki a kis csoportból kik egy öreg embert, akarata ellen ragadtak magokkal és sodortak eszevesztett tánczukba, majd magasra kapva, majd ismét lejtve, hasonlóan ahhoz, mikor a falusi suhanczok *Szancsó Panzát* a lepedőben felhagjálták, meg ismét kifogdosták. A négy tánczost s az ötödiket, az áldozatot, a ki nem volt más, mint épen a szitkozódó s pénzt követelő zsidó, a többiek hangos kacagással állták körül, míg egyikök *castagnette*-et csörgetett, a másik pedig *guitarre*-al játszá a tánczótát az eszeveszettül ugrálóknak.

A mint *Servadacot* két társával s *Ben-Zouffal* a körbe belépni látták, a zenélők egyszerre elhallgattak, a tánczosok megállottak; a kezeik közül kiszabadult zsidó ped, elfu-ladva, remegve a fáradtságtól és ijedelemtől, a tábori kapitány elé rohant, — kiben, bár addig csak hirtől ismerte, azonnal rá ismert a *Ben-Zouf* sokat emlegetett gazdjára s ezuttal francziául, de erős zsidós kiejtéssel, így kezdte esdeklni előtte:

— Oh, főkormányzó ur! E gazok ki akar-nak fosztani mindenemből! Az élő istenre, főkormányzó ur, tegyen igazságot!  
*Servadac*, a mint főkormányzónak hallotta szólíttatni magát, kérdőleg tekintett *Ben-Zoufra*, mert nem kételkedett, hogy e rosz tréfa (vagy mi?) töle származik.

— Ugy van, kapitány uram, ön a főkormányzó; én mondtam neki.

*Servadac* most az előtte álló, vagy inkább görnyedő alakot nézte végig.

Ötven éves ember volt, de a ki legalább hatvannak látszott. Vézna, alacsony, élénk, de hamis szemű, nyerges orru, rőt, sárgás, pofaszakállu, bozontos haju, nagy s görösös kezű és lábu, egy szóval oly alak volt, melyet a német-zsidó typusának lehetett tekinteni, a kit még a saját fajtája-beliek közül is biztosan ki lehet ismerni. Szivtelen uszoris, a ki a tallért a fogá-hoz veri s körülnyirja az aranyat. A pénz úgy vonzza az ilyen fajta embert, mint a mágnes a vasat; s ha, mint *Shylock*, egy font húst kivághatna a hitelezője testéből, nem hiszem, hogy latszámra el ne adná! Különb, amár zsidó volt, Törökországban mahomedánus lett; s

pogány országban, ha haszna úgy kívánta volna, akár pogány is lett volna szivesen.

Neve Hakabut Izsák volt, Kölnből való, vagy is porosz-német. Azonban az év legnagyobb részét kereskedelmi utazásban töltötte. Igazi mestersége: kalóz kereskedés volt a Földközi-tengeren. Raktára, vagy boltja, egy kétszáz tonna főrőjt tartán (vitorlás hajó), a partvidékekre ezerféle árucikket hordott szét, — valódi úszó vegyes-kereskedés, — elkezdve a gyufától, fel a drága selyemkelméig.

Hakabut Izsáknak nem is volt tulajdonképpen más otthona, mint tartánja: a „*Hanza*“. Se felesége, se gyermeke nem lévén, hajóján élt. Egy kormányos és három hajósegény elég volt a tengeri szolgálat ellátására e könnyű hajón, mely apró kalózságot üzött Algir, Tunis, Egyiptom, Törökország, Görögország s a Levante partjain; kávé, cukrot, rizst, dohányt, kelméket, csipkét adva-véve, cserélve, berelve mindenütt tisztességes és nem tisztességes nyereséggel.

A *Hanza* épen Ceutánál, a marokkói part végfokán volt, mikor a január 1-sői katasztrófa

A *Hanza*, a spanyolokkal, február 3-kán elindult kedvező szélről hajtván azon a szigeten kötött ki, a hol Ben-Zouf szivesen fogadta őket, részint mint segítséget munkáiban, részint a hajó tartalmáért, mely sok hasznos portékával volt megrakva. Magát úgy mutatta be, mint a szemle-uton távol levő „főkormányzó“ titkárát s megígérte a zsidónak, hogy a spanyoloknál követelesei békés uton lesznek kiegyenlítve, mihelyt a főkormányzó megérkezik.

Servadac Hector és Timaseff gróf mosolyogva s érdeklődéssel hallgatták ez elbeszélést. Most már, mondák, sok mindenféle nép töredéke találkozott a Gallián: francia, orosz, angol, olasz, spanyol — még német-zsidó!

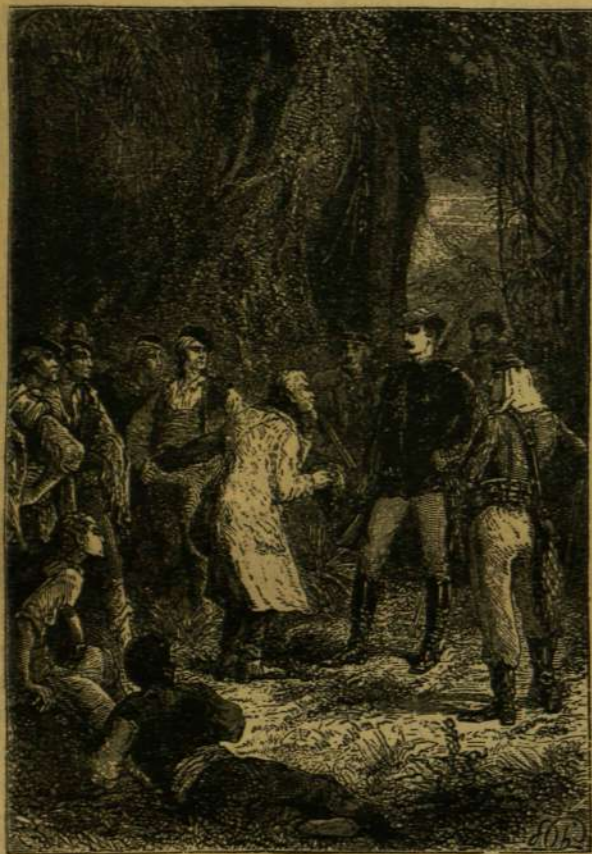
(Folyt. követc.)

## Egyveleg.

Az idei május Amerikában. Alig képzelhető nagyobb ellentét, mint a milyen az idén Európa és Amerika májusai közt mutatkoztak. Minket majd

Ujabb kísérletek a Woolwich-Infanttal. Nemrég tettünk említést lapunk „Egyveleg“ rovatában e 81 tonnás romboló szörnyetegről. Mostanában ismét tettek azzal kísérletet. Most már nem kevesebb, mint 134 kilogramm lőporral töltötték meg, és a lövedék, egy acélgolyó, 635 klgmot nyomott. A bomba, mely az ágyuból másodpercenkénti 435 méternyi sebességgel rohan ki, 120 méternyi távolságban álló 50 centiméternyi vastag vert vaslemezről s ugyanolyan vastag tölgydeszkából készült célpontot talált. A golyó negyven centiméternyire furódott abba és a bálmatlanos erős töltés az ágyút legkevésbé sem rongálta meg.

Orosz ravaszág. „Háboruban és szerelemben sok minden szabad és lehetséges“ — tartja egy példabeszéd, s ezt az elvet az oroszok érvényre is emelték a jelen háboruban, ha ugyan hitelt adhatunk a párisi „Figaro“ harczéteri tudósítójának. E tudósító azt írja, hogy az orosz kormány néhány hónappal ezelőtt nagy mennyiségű bombát rendelt meg egy angol gyárosnál, s a bombákért feltűnően magas árat fizetett, csupán azt kötötte ki, hogy azok lehetőleg rosszul legyenek készítve és ne robbanjanak szét. Mikor aztán a bombák elkészültek, a kormány a gyárosnak ajándékozta azokat s szer-



E GAZOK KI AKARNAK POSZTANI . . .



A NÉMET-ZSIDÓ.

## SERVADAC HECTOR VÁNDORLÁSA.

történt. A kormányos és három hajósegénye, nem lévén a hajón, hanem valahol a partron mulatozván, nyomtalan eltűntek; azonban Ceutából egy szikladarab — mint emlékezünk — szemben Gibraltárral, egy kis szigetet alkotva, megmaradt s rajta néhány spanyol, a kik semmit sem értettek abból, a mi történt. Gondtalan, könnyelmű andalusiai majók, a kik a tétlenségben lelik egyedüli örömeiket, különösen földmívelők, ha élni kelle, — mindentől elhagyatva találták magukat Ceuta e kis maradék szikláján. A *Hanza* ugyan ott volt tulajdonosával, s semmi sem volt könnyebb, mint azt elfoglalni, de nem volt köztök tengerész, a ki a hajóval banni tudott volna.

E közben két angol tiszt látogatta meg őket a sziklán (a miről fentebb volt már említés). Mi történt az angol és spanyol menekültek közt, arról Hakabut mit sem tudott. De a spanyolok főnöke, bizonyos Negrete nevű, csakhamar ezután felszólította Hakabutot, hogy szállítsa őket a legközelebbi partra, s a zsidó kénytelen volt a tulnyomó számnak engedni.

megvett az isten hidege a folytonosan süvöltő északkeleti szél miatt és csaknem az egész „csodaszép május havában“ ott guggoltunk a barátságos tűző kandalló mellett, míg az Egyesült-Államok lakói oly rekkenő melegben izsadtak, hogy akár augusztustól sem kívánhatnának különbet; s Új-Yorkból azt írják, hogy a közelebbi öt év alatt épen a múlt májusban állt legmagasabb fokon a hőmérő higánya. Például május 16-án Új-Yorkban a hőmérő 90 Fahrenheit-fokot mutatott az árnyékban, porfellegek borították az utakat és a roppant hőség miatt igen sok helyen lángra lobbantak az erdők az Egyesült-Államok területén. E szokatlan hőséget az év ily korai szakában főleg a Csendes-tengerben működő vulkánikus zavargásoknak tulajdonítják a tudósok.

A múlt tél. Az 1876 és 1877 közti tél, mint magunk is tapasztalhattuk, csodálatosan szelid és enyhe volt. A legnagyobb hidegek időszakára március hónapra esett. A meteorológusok vizsgálódásai és észleletei, különösen azok, melyeket Renou francia tudós tett, arra az eredményre vezettek, hogy 1719 óta nem volt ily szelid tél. Ellenben márczius hava az idén volt leghidegebb 1825 óta, s egészen 1764-ig kell visszamennünk, hogy az 1874 márczius 12-én észlelt hőmérsék-minimumot föltaláljuk.

zódést kötött vele, hogy e készítményeket a törököknek adja el, a mit a gyáros meg is tett. Most már ezeket a bombákat használják a törökök ellenségek ellen, s így természetes, hogy nem sokat ártnak velök.

Új tenger. A francia tudósok körében újabb időben ismét fölmerült az a kétségkívül nagyfontosságú eszme, hogy miként lehetne Algir számára egy beltengert megteremtteni. Roudaire tudós ama megbízást kapta, hogy Algirban tegyen helyrajzi s földtani kutatásokat, s hogy tanulmányozza át ujjlag azt a tervet, mely a tengeri Tunis déli részében és Konstantine francia tartományban akarja létesíteni. Roudaire e tárgyban tett tanulmányainak eredményét most egy bizottság, mely Dumas, Daubrée, Jurien de la Gravière tengerész, Yvon Villarceau és Tavé urakból áll, megvizsgálván, a két utóbbi tag jelentései alapján elhatározta, hogy újabb tanulmányok lesznek ugyan még szükségesek a terv kivihetősége végett, de egyttal elhatározta azt is, hogy a fontos vállalatot ezentúl nagyobb figyelemmel fogják kísérni.

## Tóth Ede hátrahagyott költeményeiből.

### Csak egy pillanat . . .

Csak egy pillanat volt az én boldogságom,  
Egy rövid pillanat;  
És én azt elzártam; itt is lesz örökké  
A fájó szív alatt!

Most a végtelenség nagy utjára indult  
A néma szenvedés;  
De hogy feledhessem ama pillanatot  
Az öröklét kevés!

(Rimaszombat, 1868.)

### Jussak én eszedbe.

Majd ha szíved elfelejti  
A szomorú ábrándokat,  
S mosoly váltja fel ajkadon  
Ama néhez sóhajokat!  
Jussak én eszedbe!

Majd ha mindég azt keresed,  
A hol vig dal, vig szó hallik,  
S szíved mint a part virága  
Az öröm tavába hajlik:  
Jussak én eszedbe!

S ha még se bírsz boldog lenni,  
Mert egy hiányt érez lelked:  
Hogy azt a kit szerethetnél,  
Sehol, sehol fel nem leltes:  
Jussak én eszedbe!

(1869.)

### Mi vagyok én . . .

Mi vagyok én, azt kérditek tőlem?  
Kinyit virág egy nagy temetőben!  
Tele van a lelkem búval, szenvedéssel,  
De a szívem boldog szerelemmel.

Mi vagyok én, azt kérditek újra?  
Utas, ki most talált igaz utra.  
Eddig röges pusztát gyalogoltam,  
Most virágos völgybe bódorodtam.

S mi vagyok én, azt kérditek végre?  
Csillag, a ki nem vágyik az égre.  
Mert a nap csak hideg fényt lövel rám,  
De ide lenn felmelegít rózsám!

(Lőcse.)

### Nagypénteken esett . . .

Nagypénteken esett rajtam a bánat,  
Nagypénteken temettem el babámat.  
Harmadnapra a káplán azt hirdette.  
Mind feltámad, a ki el van temetve!

Jaj istenem, jaj ha igaz az a szó,  
Messze van-e az a fényes viradó?  
Ha messze van, temesetek babámhoz,  
Ha közel van, oda állok sírjához.

## Adriai képek.

Irta Herman Ottó.

Raguza.

Az olajfák alatt.

Raguza kertjei a Sergio hegy oldalában vannak s egy az olajfa lombzatnak megfelelő halvány zöld övet alkotnak a város felett. Az olajfa itt oly jelentőséggel, mint alföldünkön a buza. Nyolcz fa után megél egy család, husz fa már vagyonság, száz fa gazdagság. Óvják s ápolják is a talajt s a fát minden telhető gondal, mert az a föld nem közönséges föld, s az olajfa termése élet. Minden kert egy széles terasz, s ez övet képez a hegy oldalán, felette ismét terasz-öv, s így tovább a Sergio oldalán fölfelé. A terasz fala szilárd, gondosan tatarozott, nehogy az eső bár egy porszemet is lemosson abból a földből, melyet az ősök a köztársaság idejében, nehézkes dereglyéiken evedzve szállítottak a távol olasz, sőt a nagyon

is messze Szicília partjairól. Az ősök csak a tengeren voltak urak; a szárazon mindig farkasszemű néztek az ólálkodó szláv rajokkal. Az ember elébb elesodálkozik, azután tiszteletet érez e vállalkozás fölött, mely győzelmesen megbirkózott a természeti viszonyok ridegségével, létet adott és biztosított a késő ivadékok számára is. E teraszok főleg az olajfáknak s a szőlőnek termőhelye s általában véve gazdagon fizetik a reájok fordított munkát. De ezek nem az egyedüli kertek, mert az Ombla szűk öböl még más kincset is rejt magában, s a canossai óriás platánok táján, a völgy méhe csoda-bujaságú növényzetet tenyész, mintegy emlékeztetül: mire képes e táj, ha az ember boldogul keze nem irtja az erdőt s így nem okozója annak, hogy a védtelen talaj a záporok által a tengerbe söpörtessék. Conte Pozze itt az öserdőbe egy parkot vágott, mely vadregényességre keresi párját. Az óriás platán törzsét 10 férfi alig karolja körül, minden ága egymagára egy nagy élőfa, a korona egy óriási kupola, s a mi legcsodálatosabb, ez óriáson egy száraz galy, egy piczi odú nincsen, ép az tetőtől gyökérig. Ennél kisebb fa, de a szokott nagysághoz képest mindig óriás, százával van e pompás zugban. De mindez csak oázis, ritka pont a dalmát sziklavilág kebelében. A ridegség pedig de sok ponton a gondatlanul irtó emberi kéz bűne — ma büntetése.

San Giacomo.

A kedves, a drága kis fok. Sok pontja a földnek nőtt már szívemhez, de keveset szerettem meg úgy, mint S. Giacómót. Ez egy elhagyott zárda, pompás udvarral egyedüli lakója egy vén morlák pár volt, mely ott kis korcsmát tartott. A Porta Plocetól 10 perc alatt kísértél oda az ember s az utról egykissé a tengerhez kellett letérni, hogy a zárdába jussunk. Itt először is felséges kilátás esett a zöld Lacroma szigetre, a tengerre s a part panorámájára ki Raguzáig, Vechiáig; azután a part csodálatosan szakadozott volt, s mindig ingerelt a firkészésére.

Nos, a Signor Admirale azután vállalkozott, s beosontunk a legkönnyebb ladikkal az üregek rejtelmes világába. Az üregek szája nem volt imponánsan tátongó, de az a játék, a mit itt a napsugár mívelt, az állati élet, mely itt legesodásabb formáit kifejtette, valami gyönyörű volt. Kikötöttünk egy óriási sziklakoczkán, mely talán évezrek előtt leszakadt, alig állott ki a tenger vízből s eltorlaszolta az üreg száját. E koczkához sok más sziklatömb sorakozott, s az így helyreállított közökön lopózkodott be a világosság az üregek vizébe. A játék estefelé kezdődött, a mikor a nap már lenyugvófélben volt. Ekkor a víz színe alatt osont be a sugár, s az egész üregben egy leirhatatlan tengerzöld félfelhő derengett — a víz oly tiszta volt, hogy a néhány ölnyi mélység fenekén a legapróbb kavics is élesen lerajzolódott. Itt tehát a vizek belseje uszott fényben, míg az üreg félfelhőben maradt. A vizek élete úgy mozgott a szem előtt, mint a camera obscura képei. A tengeri csillagok karjain mozogtak a csillag; a fekete, gömbalaku túskeállat a sziklafalhoz tapadva mozgatta törekény tüit; azután jöttek az eviczkélő halak, köztök a Scopopaena-hal, melynek feje oly torzképet mutat, mint minő a kínai ijesztő istenségeké; azután jött az Apostol-hal, a „San Pietro“ — tudományos néven Zens faber, — melyről a legenda oly kedves történeteket beszél. A lapos, kurta hal, melynek uszóú állanak, mint a mesebeli sárkány taraja, a test mind a két oldalán szemközt álló egy-egy sötét, mintegy szennyes foltot visel, szakasztott olyat, mintha valaki szennyes mutató- és hüvelykujjal megfogta

volna. Nos a legenda azt mondja, hogy ez a hal az apostolok halászatán belékerült a hálóba, Szent Péter megragadta, soványnak találta s megvetéssel visszadobta a tengerbe. A foltok tehát a Péter kezénymoi. Ezt azután persze nem szabad materialisztikus szempontból bírni, mert csak oda jutnánk, hogy Péternek is csak kővér hal kellett, mi nem egyezik az apostoli szerénységgel; és azután, hogy nem igen használhatta a szappant.

Ugy a mint a nap mélyebbre száll, a sugarak is jobban világítják meg az üreg belsejét, s ekkor észreveszszük a tenger rózsáit, az Actiniákat, melyek alakra szakasztott olyanok, mint a legszebb öszirózsaék, csakhogy ezek merő halványaságok az Actiniák tüzes színezetéhez képest. A párkányokon azután mindenféle bohóságot üztek a rákok, nyiladoztak a zarándok kagylók, mászva eszszott a Conus, Cerithium, míg messze a mélységben az osztrigák és mytilusok mozgatták lassan fedőiket.

Egyszerre azután valami csodálatos fény tódul az üregbe; a vizek mélysége mintegy varázsütésre elsötétül. Itt valami viszfény játszik. Megfordulunk s megvan a tünemény nyitja. A nap a láthatárt éri, tányérja óriási lett s vakító tűzben föllángol, fényözönt áraszt a tenger tükérére. Nincsen szem, mely e fényt kiállja, nincsen eset, mely lefesse, nincsen toll, mely leírja. A tenger a láthatárig, a naptányérig mintha lángha borult volna, a mozgó habok a fényt miriád mődra török, villogtatják, — néha mintha egy tűzkigyó nyargalna végig a habok taraján, majd mintha villámok cikáznának a vizek színén. Ekkor a nap tányérja alsó szélével a vizekre száll, kezd elmerülni, sugár-küllőket vág az égbolton; a fényözön csökken, s úgy a mint a nap hanyatlik, a tüzes szín helyébe bíbor színek lépnek; majd az ibolyaszín győz s csak lassan enyészve, tengert s mindent eláraszt színpompájával — a tenger már csak tükörként fénylik s egyszerre ott rezeg rajta az első csillag félnék pislogása.

Ez a nap leáldozása, ott San Giacomo alatt.

Ekkor a hegyek körrajzai élesen válnak el az égbolttól, és minden, a mi alattok van, árnyékban, félhomályban elmosódik; a csillagok szaporodnak. S a mint nézém őket, egy mélabús, panaszos hang száll messzire a vizek felett, és elég arra, hogy elfeledtesse velem a látott pompát, s vissza varázsoljon a bükkök árnyához, melyhez majdnem hűtelen lettem!

A panaszos hang az én jó „ordinánczom“ tilinkójából áradozott, mert hát ő a világ minden kincséért sem ment volna a „sós vizre“, hűségesen elvart reám a partra; elgondokozott s a nagy magányban, az alkony behatása alatt elbusulta magát. Lelke keservét lehelté belé abba az egyszerű felszerbe, mert hát a jó Ferkót elvitték ifju hangsere mellől, s nagy volt az ő szomorúsága. Mondhatom, hogy életemben semmiféle zene nem rázkódtatott meg úgy, mint a tilinkó panasza ott a tenger partján.

Üdvözöltek San Giacomo!

A Bóra.

A mi a Sahara sivatagon a Szamum izzó és fojtó homokföregete, a mi az Ind tengereken a Taifun viharja, ugyanaz az Adrián a Bóra.

Ez egy hullámverő, hajótörő gonosz, dühös furia és jaj annak a hajónak, a melyet a partok közelében, jaj annak az embernek, a kit a szárazföldön a szabadban ér.

A késő ősz meghozza a Bóra lökéseit.

Az égbolt ólomzürke színt ölt magára, s a tenger mintha megborzadna az első dermesztően hideg szélroham érintésétől; a felvert

hullám mintha tétovázna, hogy merre nyargaljon?

A fékevesztetten dühöngő Bóra-vihar leírására nincsen toll.

A szélroham megragadja az embert s oda vágja a sziklához, a falhoz; leüti lábáról és besöpri valami szakadékba; dermesztő hidegével átjárja csontjait, s füle kagylójába akadva, mintha azt kiáltaná neki: nyomorult, hitvány féreg, eltiporlak!

A repedésekben sivit, a szorosokban üvölt, nyög, zúg, ordít — egy pokoli veszett hangzavar!

Nekivág az ember hajlékának, rázza ajtaját, ablakát, mint a dühös tigris ketteze vasrudjait; bezuzza az ablakot, kiemeli sarkából az ajtót, ledönti a kéményt — nem is dönti, hanem viszi, ragadja, mint a pelyhet.

Ekkor az Oleánder, a Laurus, a Cyprus lelapul a földre s a gonosz tündér végig vágat rajta, rohan a platánnak tördeli ágait; a gyengebbet egy lökessel kifogatja az anyaföldből s égnek fordítja gyökerét.

És megértjük, hogy miért építik itt oly nehézkesre az ember hajlékát, miért oly esetlenül vaskosak az ablakok keretei, a fedelek cserepei; mire valók azok az esetlen ablaktáblák s az azokat elzáró gerendák?

Igy van ez a szárazon. — Hát a tenger? Ez egy irtoztatóan egyszerű kép! A vihar csapásai alatt a hullámok kavarnak, ágaskodnak; tarajaik tajtékká változnak s ezt miriad részre tépi a rohanó légár dühe.

Az a sziklapart, az a daczos homlok, mintha élethalálharcot vívna ekkor a háborgó elemekkel. Óriási hullám nyargal feléje, csattogva ütődik belé, aztán felnyargal rajta; a magasban, mint a nekivadult szilaj csikó, mely veszett ágaskodással hátrarog s maga alá temeti lovasát, úgy zuhan le az erővesztett hullám taraja is; de nem éri többé a kavargó mélységet, mert a gonosz tündér szét tépi s vízparányait szerteszórja a nagy úrbe.

Hogy mi a hullámok ostroma, ezt tudja Raguzá fellegvára, melynek majd háromszáz lányira magasló koronáján nem egy óriás hullám csapott már át a várba.

És a mi ilyenkor a Lorenzo-erőd melletti sziklarepedésben történik, az már iszonyatos. Itt a besodort hullámok a szikla ellen és egymás ellen dühöngenek, az egész egy forrongó pokoli üst; a víz elvesztette színét, mert habbá, tajtékká van zuzva... És a milyen pokoli a forrongás, oly pokoli a zaj is.

Az ember a külvő hajóra gondol s megborzad.

Mikor az a gonosz tündér már mindenek megtepett, akkor eszevesztett tánczra ragadja a vizeket, hullámhegyet alkot, ezt sodrani kezdi s csucsát felrántja a kavargó felhőig, aztán ragadja vagy be a tengerbe, vagy a partnak, s ha ide, akkor jaj a bereknek, háznak, mely forogásba kerül...

A Bóra utáni napon a part olyan, mint egy csatater. A sárgás tajték a szárazra dobla hegyszámra hever, aztán lassu sístérgéssel fagy. A hajlékony bokor lassan feltápaszkodik, de még sokáig megtartja a szélmenti dülött állást. A megtépett platánok mintha panasza emelnék megmaradt ágait az felé...

És azután sajtká szólnak a bator halászsok s tova eveznek a Scogliók felé; mert hátha mégis künn járt „akkor“ egy boldogtalan hajó? Elmentem egyszer én is az Admiráléval szétnézni.

A Raguzá Vecchia felőli Scogliók táján találkoztunk egy deszkával, melyet a könnyed habok ringattak. Az Admirale keresztet vetett magára.

Azután találtunk olajjal telt tömlőket; és egy magánosan kimeredező sziklacsucson egy phrygiai vörös süveget.

„Signore, ez egy görög bárka volt, mely olajjal indult ki tudja honnan, ki tudja hova, ki tudja hány ember volt rajta!“

A gonosz tündér tehát megkapta áldozatait s kiengesztelődött — ideig óráig.

Ez a Bóra.

Az ég óvjon tőle kedves Raguzám!

#### Bocche di Cattaro.

„A világ készen volt s már csak a köveket kellett elosztogatni. Az uristen úgy akarta, hogy ezek a kövek izléssel alkalmaztassanak, emeljék a tájak szépségét, teremtsék meg azt a változatosságot, mely a szemnek oly kedves. Lucifernek — ki akkor még nem volt ördög, mert nem létezett még a poklok kandidátusa: az ember, — tehát Lucifernek jutott a feladat, hogy a köveket széthozza. De Luciferben már csirázott a gonoszság, a könnyelműség kezdte. Rosz zsákba sok követ rakott, hogy ne kelljen sokszor járni. A mikor azután rohanna a világba, egy helyen kiszakadt a zsák s valamennyi kő egy helyre zuhant. A jó ördög, mint a rosz cseléd, egy kicsit széjjel hányta a köveket, azután jelentette az istennek, hogy megvan. A zsák a Bocche di Cattaro táján szakadt ki s ott maradt a sziklák java. Azóta nehéz ott az élet. Szerencsére a jó isten a Boccheben kezdte a lábakat osztogatni, s eleintén, mikor még bővíben volt az anyagnak, jó nagyokat csinált s adogatott. Később, mikor már fogytán volt a lábanyag, de más tájakon még sok láb kellett, mit csinálhatott a jó isten, mint azt, hogy apróbbakat osztogasson. Így jött az, hogy kivált a nőknek, a melyek a legsúlyosabb munkára vannak itélve, nagy lábak jutottak. Győzik a sziklamászásat.“

Igy beszélt ez el nekem Perasztóban egy vén hajós, s elbeszélése megfelel a viszonyoknak, mert vad, sziklás egy táj s a nők lába fel-tünően nagy.

Raguzából a tengeren kiindulva, már kívánna az ember, hogy vége legyen a sziklásnak, nyiljanak meg szelidebb tájak; biztatja magát, hogy a vadság tetőpontját már elhagyta. Mind hiába! Egy kis darabon a táj megtartja a Raguzá-vidék jellegét, az öböl déli fokáig, hol Ó-Raguzá (Raguzá vecchia), a rómaiak Epidauruma, s híres a legrégibb Aeskuláp templom romjairól — fekszik. Itt a hajó kissé délkeletnek irányozza orrát, s majdnem sugáregyenes irányban tart a partok hosszában. Az utas gyönyörködik vagy nyolcz helység panorámájában. Azután a kormányos nagyot csavar a kereken, a hajó egy félkört vagy tökéletesen ellenkező irányban siet tova. Jobbra-balra part van, a siktenger felőli egy roppant hosszúra nyújtott, igen keskeny félsziget, végső fokán egy hatalmas erőd. Ez a Punta d'Osztro, a Bocche külső őrszeme s erődíjarsával, mely a szárazföld felől fenyeget, teljesen elegendő arra, hogy még a madárnak is megnehezítse a Bocche-be való bejutást.

A víz itt tőjeleget őlt, majd összeszorul, ismét kitágul s egyszerre előttünk van Castelnovo városa és vára.

Az a fekvés pompás, a környezet ridegségén nagyot szelidített az emberi szorgalom, mely buja növényzetet csalt ki az összehordott, részint meg az ősi földből is. Itt azután minden pont nevezetes. A Punta d'Osztro és Castelnovo között nyomul be a török területnek egy keskeny darabja, az u. n. Sutturina a Bocche első öblébe. Az így egybeekelt területeknek minden talpalatnyi földje vérről van áztatva s

1373 óta, a mikor Castelnovo a bosnyákok által megalapított, a krivosciaiak utolsó fölkeléséig, spanyol, német, velencei, muszka, francia és osztrák vért folyt itt bőven.

A hajó ismét délkeletnek kanyarodik s szorosba jut, hogy innét egy nagy zárt öblöbe jusson, melyből megint éjszakkéleti irányban találja meg az egéretut s bejut a Perasztó-öblöbe; végre délnek kanyarodik, hol az utolsó öblől sziklák között keskenyre szorul s legesucesében ott van Cattaro, a Bocche főpontja.

Itt a voltaképeni Feketehegyek, Montenegro sziklatömbjei valóságga reá nehezednek az öblöre; itt van a sziklaktól telhető vadság netovábbja.

Az utas, bármily éles legyen is annak tájékozó tehetsége, rendszerint azt mondja magában: hol vagyok? — A hajó annyiszor kanyarogott, annyiszor változtatta irányát, hogy az ember a végén nem tudja, merre esik a tenger s kénytelen az irányfűhöz folyamodni.

Ez csak futólagos bevezetése a Bocchenek, mely úgy, mint környezete, tele van érdekességekkel.

A rejtett öblök természetéről némi fogalmat nyújt mai képünk, mely az öblök egy részét madártávlatból mutatja. A felvétel a montenegrói magaslatokról történt.

(Vége követk.)

## S a m i l.

Karcolat.

Ezelőtt huszonkét, huszonkét-huszonhárom évvel!

Még iskolába is alig járó kis gyermekek voltunk, s már is hogy tudtuk a geográfát. Oh az a korszak, melyben mi voltunk gyermekek, felette kitünő tanító volt a geográfára és egy kicsit a historiára.

Alig hogy beszélni kezdtünk, már a mama, papa, dada mellett emlegettük Kossuth bácsit, Ferdinándot, Windischgräzert, Jellasicsot és Zsófiát, (én Windischgräzert kiválóan szerettem, hogy olyan szép hangzásu neve volt), aztán jött Görgei, Dembinszky, Bem, Perczel meg Schwechat, meg Mór, Kápolna, Isaszeg, Szécsény, Nagy-Sarló, Szegec, Temesvár, Világos.

Aztán jött egy idő, mikor ezeket az anyatejjel beszívott történelmi és geográfai fogalmakat ki kellett ünnöni a fejünkéből. Borzasztó titokban ki-kimentünk azért az erdőszélbe, ott aztán, mint Álmos a hét vezérrel, megesküdtünk, hogy kimegyünk, ha kicsit megnövnünk, a Bakonyba. Még ott „tartja magát“ — Róza Sándor. S akkor aztán jaj lesz neked, német!

Aztán időközben féltünk a zsandártól, alattomban dudoltunk a Klapka-indulót, a padlástetején — jól elzárkózva belülről — egy pókháló szekrényből ki-kiszedegettük az apánk nemzetőri csákóját, próbálgattuk suttogó párbeszéd között, melyiknek illik már jobban bele a feje, aztán hirtelen eldugtuk a legkisebb neszre s inkább eltűrtük a gyanut, hogy körtét jöttünk lopni a padlásra, mintsem eláruljuk titunkat, mely tán mindnyájunknak nyakába kerülhet.

Egyszer azután elkezdünk tanulni új geográfát! Alma, Szimferopol, Szebasztropol, Balaklava, Eupatória. — Tulesa, Szilisztria, — Karsz, ezek voltak a leggyakoribb nevek, melyek a fiskális bácsi ajskát elhagyta, mikor estéknél átjött egy nyáláb újsággal a hóna alatt és el nem ment addig, míg azt föl nem olvasta hangosan. Tizenegy óra is volt, mire végére ért, s mi gyermekek ott ültünk még akkor is az asztal körül, kerekre nyitott nagy szemekkel. Nem volt benne mód, ágyba kergetni bennünket. Minden áron be akartuk vágni, míg Canrobert beveszi a Malakoffot.

De legjobban lelkesültünk akkor, mikor előkerült a Kaukasz és Samilnak az ő vitézi csodatettei, legrássa kétszáz öles szikláról, kiállása a 95 kancsukútésnek, melyet az első öt ütés alatt meghalt anyja helyett egy mukkánás nélkül önkényt viselt el, a vékony veres csik a nyakán, mely azt jelezte, hogy ott egykor elvágta a fejét a muszkák, de a mindenható

## Irodalom és művészet.

**Kmety György arcképe**, melyet lapunk mai számában mutatunk be olvasóinknak, Brocky Károlynak ama képe után készítették, melyet a jeles festő hazánkba Londonban festett, s a nemzeti múzeumnak hagyományozott. Brocky Károly Temesvárot született s iskoláit Eperjesen végezte. Már itt mutatkozott a festészet iránti hajlama, s később, az itt töltött tanulói évekre való kegyeletes emlékezéseül egy szép képét, a „Samaritánus nőt a kútnál“ az eperjesi templomnak ajándékozta. Művészi tanulmányait a bécsi festészeti akadémiánál kezdte. Finom műérzékű festő volt, s Olaszországban töltött művészi tanévei alatt Rafael és más nagy mesterek műveit másolta, s e nembeli gyűjteménye — 100—150 darab — a londoni kristálypalotában is ki volt állítva. Rafaelnek egy eredeti kéziraja is volt birtokában. Később Londonba ment, hol visszavonulva élt s különösen aquarel-festményeivel tünt fel. Itt festette Mészáros Lázár és Kmety említett arcképét is, melyekkel együtt hat festményt hagyományozott végredeleltében a nemzeti múzeumnak úgy azonban, hogy csak akkor hozassanak ide, mikor itt már ki lesznek állíthatók, mert akkor — a Bach-időben — az még nem volt lehetséges. Kolbenheyer soproni lelkészszel meghitt viszonyban élt s ennek fia — a budapesti építész — egy albumot is bír tőle. Az ötvenes évek vége felé halt meg Londonban.

**Zichy Mihálynak** a királynét Deák ravatalánál ábrázoló festményéért, melyet a művész magával hozott Párisból, a kormány 15,000 frankot ajánlott föl. A művész azzal a föltétellel fogadta el ezt, hogy csak akkor tart rá igényt, ha művével a megrendelőket teljesen kielégíti. A világhírű képiró eddigéig hazájából nem kapott több jutalmat ama négyszáz forintnál, melyet pályája elején 1845-ben adtak neki „A kopsoró bezárása“ című, múzeumunk számára megvett képért. Másik ott látható képét: a „Kereszt-levétél“-t ingyen adta 1848-ban a nemzeti múzeumnak.

„Az emberi művelődés története“ cím alatt egy érdemes és sok tanulmányra mutató munkának jelent meg a második füzet P. Szathmáry Károlytól. A műről az első füzet megjelenésekor röviden megemlékeztünk. E második füzet 434 lapon jelent meg számos, a szöveg közé nyomott, ugy külön lapokon található rajzzal és egy táblázzal. E füzet a középkort foglalja magában a népvándorlásoktól a középkorbeli korszakokat alkotó találmányokig. Kiváló érdeket kölesönöz e műnek, hogy Magyarország művelődésének folyamata sokkal bővebben és terjedelmesebben van méltatva benne, mint a hogy azt más hasontárgyu művekben találjuk. A sok munkát, időt és tanulmányt igénylő mű megérdemelné, hogy nagyobb elterjedést nyerjen, mint a minőben közönségünk a komolyabb irodalmi termékeket rendszeren részletetni szokta. A csinos kiállítású munka az Athenaeum kiadásában jelent meg.

**Megjelent „Csok jása!“** A török küldöttség látogatásának emlékkönyve. Irta dr. Erdősi Béla. — A számos képpel és a két nemzet jelvényeit török-magyar színekben feltüntető díszes borítékkal ellátott album kilencz ivre terjed s részletes leírását tartalmazza a Corvinák visszaajándékozásának és a török küldöttség magyarországi látogatásának. A czimlap Abdul Hamid szultán tünteti föl, a kinek névjegye (thürája) is megvan itt. A többi képek (számra 12) részint a Corvinákra, részint a török küldöttség látogatására vonatkoznak, s közte van a küldöttség 15 tagjának csoportképe is. Valamennyi kép a magyar mellett egyszersmind török aláírással is el van látva. Az emlékkönyv ára füve 1 frt 25 kr, diszkóben 2 frt 50 kr. Kapható Mehner Vilmosnál, Budapesten, Kalap-utca 4. sz.), s általa minden könyvüzárnál. A csinos kiállítású könyv érdekes emlék azokról a napokról, midőn a levegő csak jédképpel volt tele.

„Fanny dalai“, írta Rudnyánszky Gyula. Kis füzetke, 64 lap, 16-odrében, csinos kiállításban, a Weismann testvérek nyomdájából. A dalok magok, ha nem oly szépek is mint a kiállítás, a színes czim- és kezdőbetűk, de tehetségre s főleg hangulatra mutat

nak s reménységet ébresztenők a szembeötölőleg fiatal szerző iránt.

A nemzeti színházban a múlt héten egy új opera került színre, mely még most is, a rekkenő melegben, tele házakat csinál. Az opera meséje a legtöbb olvasó előtt ismeretes lett, mert ki ne olvasta volna „Pál és Virginia“ érzékeny történetét Bernardin de St. Pierrelől? Ebből az idyllből van dramatiszálva Massé „Pál és Virginia“ című operájának a szövege, s felosztva hat tableaura, melyekhez szövegnél szebb díszleteket festett Lehmann mester, a nemzeti színház dekorátora. Kivált Saint Croix ültetvényes telepe, a tengerparti pálmákkal, a tropikus napfénytől megvilágított tengerrel a háttérben s oldalt vízessel festői szép, ugyazintén az utolsó képét, mely a fölig elszülyedt hajót tünteti föl a hullámzó tengeren. Az opera zenéje a francia iskola legyszeresebb termékei közé tartozik. Mind végig dallamos s néhány részlete, mint Domingo dala („Madárka elszáll, repül, repül“), Pál és Virginia kettőse a második felvonásban, Pál magán dala a harmadikban stb. oly szépek, hogy a közönség nem győzi jutalmazni tapssal. Virginia szerepét Donadio kisasszony játssza azzal a költői hájjal és kellemmel, melyet Virginia alakjához kötünk. Pál szerepét Pauli Domingót az öreg barszolgált Ódry, Saint-Croix-t Maleczky, Méala mulat barszolgáltatóné Tannerné asszony adják sikerrel, de a kisebb szerepek is jól vannak kiosztva tehetséges ifjabb énekesek között (Heim Róza, Szerencsés Irma, Kurzevil Janka kisasszonyok.) Akarok, az ének és a zenekar is jól vannak betanulva s Erkel Sándor karnagyot elismerés illeti meg s szép s még így melag időben is vonzó dalmű szerencsés és összefüggő színerozhoztalát.

A népszínház előadásainak most megcsappant a közönsége, a mi rendszer fordulat nyarán és ily nagy forróságban, mikor a lombok suttogását örömelebb hallgatja mindenki, mint az operettek dallamait, kivált ha nem Soldosnétól hallhatja. Az ő föllépteire most is van közönség, például csütörtökön a „Veres haju“ előadásán. Az olyan előadások, mint a héten voltak „Angot“ és „A kis menyecske“, gyöngye hangocskákkal és zavaros folyással, nem is birhatnak vonzerővel. E hó 15-ikére a nőiparagylet javára a „Samil“ című francia látványosság volt kitűzve, a czimszerepben Molnár Györggyel, ki mint vendég lép föl.

A budai szinkörben Gerő színtársulata díszreteresen működik, s a hó az erőiben fogyatkozás van, ott az összefüggő előadással segítenek. Közélebb a „Bárvirág“ operettet adták elő Leccoq-tól, melynek khinai tarka-barkasága, dallama tetszetek a közönségnek, s a két főszereplőt is, Gerőfőnt és Róth Etel kisasszonyt többször megtapsolták oly zajosan, a mint kis közönségtől telik. Az énekesek közül eddig legtöbb figyelmet Balogh Árpád tenorista ébresztett.

## Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémiában jun. 11-ikén a matematikai és természettudományi osztály tartott ülést, és kizárólag szakszerű fejtegetésekkel foglalkozott. Először Hanthek Miksa „Adatok a Kárpátok földtani ismertetéséhez“ című értekezését olvasta fel, melyben Magyarország felsővidékéin azt földtani kirándulásainak főbb eredményeit adja elő. Nendreich Károly Fabinyi Bezsónék „Tanulmányok az Aldéhyek vegyületeiről a phenolokkal“ című, Margó Tivadar Teschler Györgynek „Adatok a dentin fogak finomabb szerkezetének ismertetéséhez“ című értekezését mutatta be. Ezután Wartha Vincze műegyetemi tanár Schuller Alajossal együttesen tett hőmérési kísérleteiről tett jelentést. Végül Szabó József r. t. „Írányelvek a trachyt osztályozására nézve a felvétel alkalmával“ cím alatt tartott előadást. — Az akadémia a jövő hóban kezdi meg a nyári szünetelést.

Múzeumunk felvált és szépen gyarapszik lelkes és szakértő igazgatója Palszky Ferenc buzgalmból. A múlt hó folytán is megvették számára 60 kötet könyvet, 4 érmet, 20 más régiséget s egy dúsan aranyozott erdélyi zománcos övet (mely valószínűleg Zápolya Jánosé volt), továbbá megszeretett Fuss Károly gazdag rovar- s csiga-gyűjteménye s egy nagy geologiai gyűjtemény Svájcából. Adakozások is szépen folytak. Csak a képtár nem gyarapodott újabbán. A múlt hó lefolyása alatt a könyvtár látogatta 2046, a régiségtárt 3788, a képtárt 6001, a természet- és néprajzi osztályt 7827, az összes múzeumot tehát 18,662 személy.

A Petőf-lársaság e hó 10-én a mérnök-egylet termében felolvasó ülést tartott. Először Komocsy

József mutatta be Tóth Endrénék „Elemér” című hosszabb költői elbeszélését. Ezután *György Aladár* jellemezte Rubens művészetét. Kiemelte, hogy Rubens a világhírű és pompa festője. Előszerttel választott oly tárgyat, mely a pompára alkalmas nyújtott. Gazdagabb volt színeiben, mint a velencei festők. A dramatikai erő túlyom benne, bár a genre-ban is kitűnt, sőt mint tájképfestő is kiváló. Általában bámulatosan sokoldalú. Legnagyobb képében, melyben ideális fellegelőt ragyogtatja, „Krisztus levétele a keresztfáról”; ezt Antwerpenben őrizi. — Végül *Négy László* olvasott föl egy versében irt, „Magus” című 1 felvonásos tragediát, *Csikó Gergelytől*, ki ezzel újabb bizonyítékot adta drámaírói tehetségének.

A történelmi társulat idei nagygyűlése Pozsonyban lesz, hol Rakovszky István elnöke alatt már folynak az előkészületek. A megyei, városi és káptalani gazdag levéltárakon kívül rendelkezés alá bocsátatnak az evang. konvent kézirati és éremgyűjteménye, gr. Batthyány József mosonyi főispán köpcsényi levéltára, a gr. Eszterházyak helybeli levéltára. A köpcsényi levéltárat a Pozsonyban lakó Thaly Kálmán és Ortvay Tivadar előlegesen is megvizsgálták s gazdagnak és érdekesnek találták. Együtt van itt a XVII. században kihalt köpcsényi báró Listinus család levéltára, a gr. Batthyány-ház egyik ágáé, s a gr. Illyés-ház családé, mely a leg-gazdagabb.

Az orsz. kisdödvő-egyesület f. hó 10-én tartott választmányi ülését Tisza Kálmán és Várady Gábor elnöke alatt elhatározta, hogy a kisdödvő órák érdekében az országgyűlést a benyújtott kisdödvői törvényjavaslat felvételére sürgeti; több ezer példányban népszerűen írott és illusztrált röpiratot bocsát szét a vidéken s a Hegyaljára, továbbá Bereg, Ugocsa és Máramaros megyékbe lelkesítő megbízottakat fog küldeni.

## Egyház és iskola.

**Dr. Ballagi Mór** egykori tanítványai volt kedves tanárunk iránti kegyeletüknek oly bizonyítékát készítenek adni, mely valóban méltó egy ó hálás érettséghez, mint a kitűnő férfi. érdemeihez. Ballagi Mór, mint tudjuk, a dunamelléki ref. egyházkerület ez idei közgyűlésén egészségügyi tekintetéből lelépett a tanári pályáról, melynek 35 éven keresztül volt buzgó és kitűnő művelője, s melyen nemcsak a magyar egyházi tudományosságoknál első rendű bajnoka, hanem a külföld előtt is oly jó hangzású névre tett szert, hogy azt most az első között emlegetik. Egykori tanítványai közül most Alföldi Sándor, Baksay Sándor, Baráth Ferencz, Bakó István, Dömény József, Dányi Gábor, Farkas József, Károly Géza, Szilárd János meglehetősen hangos irrott fölhívást intéznek a többiekhez, melyben felszólítják őket egy alapítvány tételére, mely a kitűnő tanár nevéről volna nevezendő. E célra elfogadtatnak nemcsak készpénzbeli adományok, de alkírást utján tett ajánlatok is, melyek azonban a folyó év végéig befizetendők. Ugy a készpénzbeli adományok, mint az alkírásiok *Bárczay Gyula* budapesti ref. segédlelkész urhoz (Pest, Kálvin-tér 6.) küldendő, ki azokról *Farkas József* theol. tanárral együtt számol, azokat a „Prot. Lap”-ban nyújtázza, s a készpénzbeli adományokat ideiglenesen takarékpénztárra elhelyezi. A begyűlendő összeg felől való végleges intézkedés oly időre és alkalomra halasztatik, a mely az adakozók nagy többsége óhajtatásának nyilvánítására legalkalmasabbnak mutatkozik. A rögtönözve alakult bizottságban több javaslat merült föl, hogyan volna a hálát és szeretet adója legméltóbban kifejezhető a szeretett tanár iránt? Némelyek nem hitték, hogy a szerény jövedelmű férfiak sikeresen létesíthetnének oly alapítványt, mely a pesti protestáns teológiai intézet ifjai segélyezésére szolgálhatna, s azért elegendőnek vették egy olajba festett arcokép, vagy album átnyújtását. Mások azonban abban a véleményben voltak, hogy ha egyszerre nem is, de lassanként, kitartás mellett, mégis sikerül összehozni a „Ballagi-alapítvány” tökéjét, melynek alapját megvetni szerényebb kezdet is elég. Ez a nézet látszott legtöbb visszhangra találni, s alkalmasint ennél is maradnak.

A kegyelet e némes nyilatkozatát mi is melegen

ajánljuk olvasóink figyelmébe, kik közül bizonyára nem egy lesz olyan, a ki Ballagi Mórnak egykor tanítványa volt s örömet hozzájárulama kegyeltes emlék felállításához, melyre valóban elmondhatni, hogy ha szerény kezdettel is, de „aere perennius” lesz.

A budapesti állami felsőbb beányiskola már bevégezte a tanévét. E felsőbb tanintézetben, mely tavaly nyílt meg, 11 tanár tanított, és 145 tanítványa van. A jövő tanévre máris annyian jelentkeztek, hogy szeptemberben alig vehetnek fel többet. E tanintézet mintájára Máramaros-Szigeten és Trencsénben is nyílt felsőbb leányiskolát az állam még az idén; Eperjesen maguk a gymnasium tanárai állítottak föl, s az aradi gymnasiumi tanárok folyamodtak a miniszteriumhoz, hogy némi csekély államsegéllyel hasonló intézetet nyithassanak.

**Kinevezések.** Vulkann Miklós nagylétei görög kath. lelkész és Vela Pál püspöki titkár a nagyvárad káptalan tiszteletbeli kanonokjainak nevezettek ki.

## Mi újság?

A Petőfi életben léteiről fölrjzott hírek interpelláció tárgyát is képeztek a képviselőház jun. 14-iki ülésén. *Hefly Ignác* kérdezte a belügyminisztertől, hogy tett-e valami lépést a megdöböntő hír valószínűségének kiderítése iránt, s ha nem tett, szándékozik-e eziránt a fölzogott kedélyek megnyugtására valami intézkedést tenni, s általában, ha a hír valószínűsége bizonyos, be, haladéktalanul intézkedni, hogy Szibériában szilárd honfiktársaink hazabocsátásának? *Tisza* azonnal választ adott az interpellációra. Miután hivatalos értesítést még nem vett e hírről, lépéseket sem tehetett semmi irányban, azonban elrendelte, hogy mindazok kihallgatassanak, kik e tárgyban fölvilágosítást adhatnak. *Hefly* a választ tudomásul vette, s csak arra kérte a belügyminisztert, hogy a vizsgálat eredménye a ház elé terjesztessék.

**Mierniczky**, ki a Petőfi-társaság múlt vasárnapi ülésén némi adatokat közölt Petőfi fölől, hirtelapilag is nyilatkozott. Mierniczky lengyel, s 1848—49-ben honvéd tiszt volt a lengyel legióban; 1863-ban részt vett a lengyel felkelésben s elfogatván, 12 évi nehéz bányamunkára ítéltetett az oroszok által. Ez időből Nercyzszenben töltött 5 évet, akkor az általános amnestia folytán *mint minden idegen, ő is hazament Galicziába.* — *Ő azt mondja, hogy Petőfiről se az oda-utazásakor, se ottlétekor, se visszateérében nem hallott semmit.* Petőfit 1848-ból ismerte látásból, mielőtt Petőfi Erdélybe ment volna Bemhez. Minthogy Petőfi neve világhírű lett s a szibériai foglyok olykor 100—200 versznyiőről összejöttek, s Petőfi különben is nagy lengyel-barát volt, lehetetlen, hogy ne tudt volna róla valamit.

**Petőfi emlékkövét,** melyet a fehéregyházi csatatéren fognak fölláítani, eddig 2134 frt 90 kr. gyűlt össze.

**Baró Baldácsy Antal** nevenapja alkalmából Török Pál superintendens vezérlete alatt a prot. egyház egy küldöttsége üdvözölte, s a báró ur ez alkalomból új-pesti cementgyárában vendégséget rendezett, melyen a küldöttség tagjai s képviselők pártkülönbség nélkül vettek részt. A diszes asztal közepén egy pompás cserépben volt a Kossuth Lajos ajándékta és a czepléni küldöttség által elhozott diszvirág, melyet a báró erkeleként őriz. A felköszöntések sorát Szász Károly a házi urra mondott felszólítást nyitá meg. Azután Török, Ballagi mondatok felköszöntést, s nem hiányzott a török fegyverek győzelmére mondott toaszt sem.

**Idős gr. Károly István** nov. 18-kán üli meg 80-ik születésnapját, s az alkalmat tisztelői ünnepeltyessé óhajtják tenni. A főr e hosszú életkort sok jót által emelte emlékeztetéssé. A szabadságharc alatt egy huszár-erzedet szerelt föl saját költségén, miért fogságot és nagy pénzbürságot szenvedett. Ő vetette meg az iró segélygyeget alapját is 10,000 frt-al, képezte Ligeti Antalt, a jeles tájféstőt. Midőn Szalay László meghalt, s a gr. értesült, hogy ezer frtos váltó maradt utána kifizetetlen, nemcsak az adósságot fizette ki, hanem a családnak is ezert frt küldött. Ekkor mondta róla b. Eötvös: „Válódni főnemes, ki ismeri a gazdagság becsét.” Egyik szép emléke életének a főthi templom is.

**Egy gyűrű története.** Említve volt a lapokban röviden, hogy mikor konstantinápolyi török vendégeink a városi ligeti Páva-sziget majálisán megjelentek, egy asszonyság egy gyűrűt adott át Dsevad és Semsziddin bejeknek, hogy fordítsák azt a török sebesültek javára. E gyűrűt egész ünnepességgel adták át rendeltetés helyére. Mikor a Konstantinápolyba visszatér küldöttség tiszteletére a török képviselők a Galata-szeraji Iyocumban estélyt rendeztek, egyszerre fölláll az intézet igazgatója Ali Szuavi, magához hívja Dsevad bejt, az intézet egyik tanulóját, s egy gyűrűt mutat neki, kérdezvén: „Ismered ezt a gyűrűt?” — „Ismerem.” — „Honnan?” — Erre Dsevad bej részletesen elbeszéli, hogy a magyar fővárosban létük alatt a városi ligeti tó szigetjén voltak, s ő és Semsziddin félrovnalakat pihenni egy fal alá. Munkára egy 60—70 éves asszony leányával közeledett horzajok, s francia tolmács segélyével beszélgetni kezdtek velök. Említette a 48—49-ki eseményeket, szót a muszkáról, s azt mondta, hogy falusi asszony, ki csupán azért jött most Pestre, hogy a török küldöttséget lássa. Oly tiszteletreméltón szolt, hogy Dsevad és Semsziddin kezét csókolta neki. Végül az asszonyság egy gyűrűt húzott le leánya ujjáról: „Vegyétek a gyűrűt — szolt — talán enyhíteni fogja egy sebesült fájdalmaim. Szegény falusiak vagyunk, egyebet nem adhatunk.” Dsevad azt válaszolta: „E gyűrű nemcsak egy katonának, hanem egy egész nemzetnek könnyebbülést fog szerezni.” Ez elbeszélés nagy hatást tett a jelen voltakra, s a török lapok mind közlik, mint a magyar nép nemesen érző szívének példáját.

**Magyar levelező a török főhadiszálláson.** Lukács Gyula, a konstantinápolyi magyar ifjúsági küldöttség egyik tagja, mint az „Egyetértés” harczteri tudósítója Abdül-Kerim főhadiszállására utazott. Két ajánló fermánt kapott Redif hadügyminisztertől és Mahmud Damad pasától, melyek nemcsak azt engedik meg, hogy a főhadiszálláson tartózkodjék, hanem hogy a hadi tanácskozásokban is megjelenhessen.

**Zubovics uszó készüléke,** mint Konstantinápolyból jelentik, alkalmazást nyert a török hadseregben. A cserkeszek ezen uszatnak át a Dunán, hogy az oroszokat megtámadják. Zubovics, ki most Konstantinápolyban tartózkodik, sőt a szultánnak kiutatózó figyelmében részesül, most el van határozva arra, hogy a Boszporust is átúszassa készülékével. A törökök legalább igen óhajtják e kísérletet.

A fővárosi köztérházak építésének megkezdése közeleg. A londoni „Meigs et Church” cégétől, mely a fővárosi hatóságokhoz a közraktárak kiegészítés iránt ajánlatot nyújtott be, megbízottjuk *Church* ezredes már megérkezett a fővárosba, s legközelebb tárgyalás alá veszi ama terv kivételét, melyet legjobbnak ítéltek, s a melyet „Budapestjövője” czimmel Basch Gyula és Krajesevich Lajos budapesti mérnökök készítettek.

**Magyar énekesnő Berlinben.** A porosz királyi operaszínházban ismét egy magyar énekesnő arat tapsokat és szerződötték is egy évre. Neve: *Biba Eugenia*, Nagy-Kaniszaról való. A „Büvös vadász”-ban énekel, s azt írják róla, hogy erőteljes szép hangja van, szabatosan énekel, s nem sokára a berliniek kedvence lesz, az egyik lap így nevezi: „reizende kleine Magyarin.”

**Sebes várának romjai.** Bánfi-Hunyadhoz közel, a tulajdonos b. Jósika János stylszerüleg akarja fölapíttatni azon rajzok után, melyek e várról fömaradtak. A vár a múlt században rombolatott szét.

**Az amerikai gazdag nagybácsik** faja még nem veszett el végképen. Ilyen gyauánit emlegetik Vagnert is, ki 3 millió dollár képviselő vagyonhagyott hátra, s a boldog örökösök közt van egy budapesti ügyvéd is. Az örökségre törvényes igényt tartók száma azonban oly nagy, hogy egyre fejekenk nem esik több 100,000 dollárnál. Az elhunyt az amerikai háború alatt tábornok volt a délkelet hadseregében.

**Öngyilkossági kísérlet.** Szeged egyike tekintélyes polgára, Porgányi György e hó 11-én öngyilkossági szándékból meglőtte magát, de a lövés nem volt halálos és remény van Porgányi életben maradásához. A gyászos elhatározás indokát nem ismerik.

**Egy ember két golyóval a fejében.** Két hét előtt Trieszt közelében Müller kapitány öngyilkossági szándékból két golyót röpitett fejébe, de nem halt meg. Triesztbe vitték, hol a tett után nyolcz napon keresztül meg sem látszott rajta, hogy mit rejtettek agyában, *étvágygyal* evett, tréfalgatott hozzá látogató barátai. Ezután mindinkább elkomolyodott, minthogy az orvosok kijelenték, hogy a golyókat nem lehet a föből eltávolítani, s hogy a halálnak be kell következni. A kapitány el van erre készülve. Már föl is vette az utolsó kenetét, bár e mellett szilárd léptekkel fürödni jár és hatalmas *étvágygyal* dicsekedhetik. Hanem a tréfát már abbahagyta és komoran, magába vonulva néz a közelgő halál elébe.

**A szultán udvara.** A szultánnak két neje van, kiket 280 udvar- vagy háremgolyó környez. A hárem tehát nemcsak kisebbbédett, hanem a szerail-gazdálkodás is valamivel szűkebb lett. Mindazonáltal két falu egész kényelemmel élne meg azok hulladékokból, melyeket a szultán-asztalról lehorodnak. A szerail rendszeren éjfélig tündériesen van kivilágítva, de a nép előtt annyira el van zárva a palota, hogy még jó távolban sem engedik meg az ártatlan bálumást. Nappal ellenben a hárem rácsoszott ablakainál mindig lehet szép és kedves arcokat látni és hallhatni a háremgolyókat élénk csevegéseit és hahotáit. Az ó-szerail és Csernagan-palota ellentétbe a szultán palotájának; éjjel-nappal kihaltnak látszik. Az ó-szerailban vannak Aziz és Murad özvegyei; a Csernagan-palotában meg a hercegek, mint a jelenlegi szultán veszélyes elleni őriztetnek.

**A magyar jótékony államsorsjegyek** legutóbbi kiadására alkalmával a 100,000 frtnyi főnyeremény a 2323 sor. 16. számú sorsjegyre esett. E sorsjegyet a m. kir. lottó-igazgatóság nem rég a horvátországi Krapina városkába küldte, honnan azonban, vedje nem akadván, visszaküldetett. A nyeremény összeg az országos tóbevély alapotékejéhez csatolattik.

**A háború véres eseményei** a legközelebbi napokban Montenegró bérczei közt zajlottak le, hová három oldalról törtek be a törökök az eddigieknél szokatlanaab erővel. A legvéresebb harczokat Szulejman pasa vívta a Duga-szorosban Krsztác körül, s a montenegróiak nagy vereséget szenvedtek. De a török ugy van ellenséggel, mint a mesebeli vitéz a hétfjú sárkánnyal. A levágot fej helyén másik támad. *Szerbia* is háborúra készül, hogy megnyiljék a szerb terület a Duna és a Balkánhegység megkezdésére, s Milán fejedelem, ki a szultán alattvalója, elutazott Plojstibe, hogy hódotatot tegyen a csárának. A Duna mellett még mindig csak az ágyúk feleselnek, s közben a torpedókkal harcolnak, ezekkel a rejtelmes pokolgépekkel, melyek a jelenlegi háboruban kezdenek sorakozni a hadviselés öldöklő találmányaihoz. A Duna torlatánál, Szilisztránál örkődő török hadihajókra Kiliából öt torpedós naszádlók támadtak éjnek idején az oroszok. A törökök azonban tanulva eddigi káraikon, a hajókat csolnakokra fűzött láncokkal vétekük körül, s e láncok feltartóztatták a torpedót szállító csolnakokat. A török örök azonnal tüzeltek és gránátoltak, s a torpedós csolnakok közül egy azonnal megsemmisült, kettő elmerült, a másik kettő azonban elmenekülhetett. — *A kis-ázsiai harczterületről* jobb hírek érkeznek az eddigieknél. Nyert csatát ugyan nem említenek, de annyit mondanak, hogy Mukhtar pasa helyzete javult, tetemes erősitést kapott, s ennek következtében az oroszok tőlüből visszahúzódtak. A kankazasi lázadás folytonos terjedése is bebizonyult. A felkelő csapatok sikerrel küzdenek az oroszok ellen.

## Halálozások.

**STEINACKER GUSZTÁV**, buttelstaedti (Thüringia) evang. lelkész, meghalt e hó 7-én 68 éves korában Buttelstaedtben. Irodalmunk buzgó terjesztője volt a németek közt, s nemrégiben a magyar költők földött gyűjteménye megjelenése után a Kisfaludy-társaság külö tagul választotta. Steinacker Bécsben született, de Magyarországon tanult, magyar polgár lett, s hosszabb ideig lakott mint nevelő Tisza-Rofon, Debreczenben és mint lelkész Gölniczbanynán, honnan 1846-ban Triesztbe ment, a későbbi időkben pedig jobbnak találta Thüringiaiba vonulni. A nagy műveltségű derék lelkész tavaly nyáron a statisztikai kongresszus alkalmával tett itthon látogatást. Életrajzát az arcoképet a „V. U.” 1875. évi 5-dik számában közöltük.

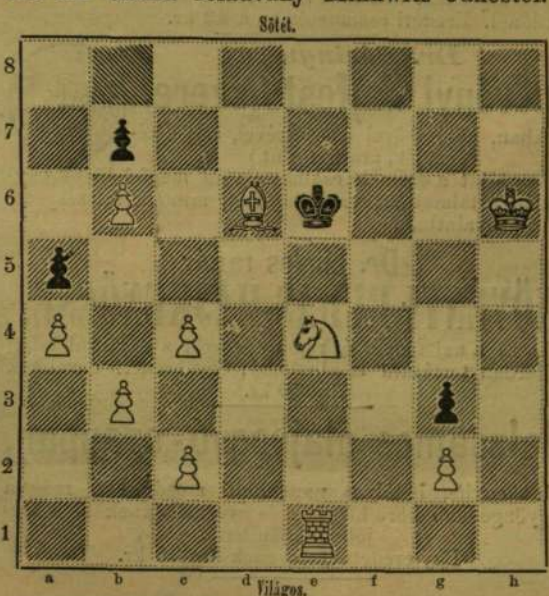
**Id. DARANYI IGÁNCZ** fővárosi ismert ügyvéd, a megyei bizottság és az orsz. gazdasági egyesület igazgató választmányának tagja, meghalt 67 éves korában. A hasznos munkásságu férfi csak pár nap előtt nyerte kiintetésül tevékenységéért a magyar nemességtől. *Özvegye* (Földváry Borbála) s több derék gyermeke maradt. Egyik lánya dr. Hóman Ottó kolozsvári egyetemi tanár neje.

Elhunytak még: **MARTIN KÁROLY**, Miskolcz város egyik köztisztviselői polgára, a tüzoltó-egyletnek három éven át főparancsnoka. 42 éves korában. — **HELLEK AGOST**, a budapesti „Heller és társai” cég főnöke, porosz Sziliziában, hová üdülést kerestni rándult, s honnan holttestét Budapestre szállították. — **MOLL EDE** urodalmi számtartó, ki b. Wenckheim birtokán 31 évet töltött példás pontossággal, Kőrös-Ladányon 60 éves korában. — **GÁBOR JÁNOS** marosvásárhelyi vagyonos kereskedő, ki nevével együtt jólelkűségéből számos árvát nevelt föl. — **Imolai Osváth RAFAEL** mérnök, 47 éves korában Budapesten, — **BARKÁTS GUSZTÁV**, a szabadságharcban honvédszázas, legutóbb Fehérmegye fősegedbirtosa, 61 éves korában Szekesfehérváron. — **SCHUTTAG JÁNOS** gyógyszerártulajdonos Egerben, 49 éves korában. — **BALK MÁRTON**, ÜLLÖGYSÉGY VAGYONOS és buzgó polgára. — **Özv. NÁTAFALUSSY FERENCZ** szül. Csehmezter Mária, a zemplénmegyei Leleszen 70 éves korában. — **Szabó József** biharmegyei földbirtokos neje szül. **VEPÉLY ANNA** 26 éves korában Nagy-Marján.

**PITZ VILMOS** meghalt 71 éves korában Kölnben. Magyarországon ismerős név, mert az ötvenes és hatvanas években az iskolákban a történelmet az ő tankönyve szerint tanították, melyeket Thun Leo aktori kultuszminiszter megbízásából készített; e könyvekből lehet legkevesebbet lehetett megtudni Magyarország multjából.

## SAKKJÁTÉK.

915-dik számú feladvány Minkwitz Jánostól.



Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

910-dik számú feladv. megfejtése.

Kisdon E-től.

Megejtés.

Világos. Sötét.  
1. Ba2—a5 . . . . . F7—b6: (a)  
2. Ve2—c8! . . . . . Ke6—d5  
3. Ve8—c4 mat.

(a)  
1. . . . . d6—d5  
2. Ve2—d3. . . . . t. sz.  
3. V. v. H mat.

**Helyesen fejtették meg: Veszprémben:** Fülöp József Gésén; Glesinger Zsigmond. **Sárospatakon:** Gérecz Károly. **Debreczenben:** Zagyva Imre. **Miskolczon:** Hartmann testvérek. **Bogláron:** Mayer K. **Budapestben:** K. J. és F. H. **Marosvásárhelytől:** Csapkés Árpád. **Kolozsmonostoron:** Brauner Gyula. **A pesti sakk-kör.**

## Szerkesztői mondanivaló.

**S.-Sz.-György**, K. F. Hetilapjaink a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok”, vagy a „Képes Néplap” előfizetőitől a „Háboru-Kronika”-ra folyóirat fogad el megrendeléseket a kiadó-hivatalt, az előbbi számainkban több ízben közzétett föltételek mellett, t. i. a kiknek előfizetése az említtett heti lapoknak *szeptemberben* jár le, tehát öt óra (május—szeptember) 90 kr-ért, — a kiknek előfizetése *decemberben* jár le, tehát nyolcz óra (június—december) 1 frt 40 kr-ért rendelhetik meg a „Háboru-Kronikát”. Szükséges azonban, hogy a megrendelő a *ezimszalagokból*, mely által hetilapjaikat kapják, *egy előfizetési* alkalmával beküldjenek, mert csak a beküldött ezimszalag után keresheti elő gyorsan a kiadó-hivatalt az illető előfizető itt levő tétl ezimszalagait, s jegyezetheti meg azokat a czéliből, hogy az eddig kapott hetilapjait jöve a „Háboru-Kronika” is mellékeltesse. T. előfizetőink tehát, a kik késéggel küldésedeleim nélkül kívánják megkapni lapjaikat, saját érdekükben cselekedzenek, ha a ezimszalag beküldéséről meg nem felekedeznek.

**A harczerkából.** Nagy könnyűséggel van verse a jó hosszúra nyújtott, mert belső események nélküli költői beszéd. Sok szó, egy-egy csinos lírai vagy

leírói részlet, néhány hangzatos frázis, jó rimek, gördülékény mérték: im az elemek, melyekből a hős történetét a szerző meg akarta alkotni. Van benne minden, csak szellem nincs elég, mely a csinos föltölté meglevénen. A másik job s azt közölni fogjuk.

**Emlékezés a koronázási ünnepre.** Ha ez a sok nagy szó, tées frázisnál több, való volna mind: jó volna; de költészet akkor sem volna benne egy szemérvy sem.

**András gorda** ömlengése, tagozott birtokán, forrás-kutja mellett, elég jó parasztrigunusok, de azon felül nem emelkednek. Az éhes diák silány; ismeri-e a szerző a Vörösmarty „Tót diákját”? Azt olvassa el!

**Már én csak a lányt szeretem.** Közönséges, sem jó, sem rossz. Epen azért nem volna érdemes költeni.

## Előfizetési felhívás

# VASÁRNAPI UJSÁG

## POLITIKAI UJDONSÁGOK

július—decemberi folyamára.

Az új félv közeledtével új előfizetésre hívjuk föl e lapok t. olvasóit, a megrendelések mielőbbi beküldését kérve, nehogy a lapok küldésében késedelem vagy zavar álljon be.

Az előfizetési föltételek a következők:

**Negyedévre:**

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 3 frt — kr.  
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok  
a „Háboru-Kronika”-val együtt . . . . . 3 frt 50 kr.  
Csupán a Vasárnapi Ujság . . . . . 2 frt — kr.  
Csupán a Vasárnapi Ujság a „Háboru-Kronika”-val együtt . . . . . 2 frt 50 kr.

**Félévre:**

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 6 frt — kr.  
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok  
a „Háboru-Kronika”-val együtt . . . . . 7 frt — kr.  
Csupán a Vasárnapi Ujság . . . . . 4 frt — kr.  
Csupán a Vasárnapi Ujság a „Háboru-Kronika”-val együtt . . . . . 5 frt — kr.

Azon előfizetők, kik a „Háboru-Kronika”-t elejétől kezdve kívánják megszerezni, előfizetésük alkalmával a május és június-havi számokat 40 krajczárért rendelhetik meg.

A „Háboru-Kronika” előfizetőinek külön mellékletül egy nagy hadi térképet küldünk, mely az egész orosz-török csatáért. Viddintól a Kankazusig ábrázolja; ezenkívül adunk a „Háboru-Kronika”-ban kisebb részletes térképeket az alduiai és ázsiai harczterületről, u. m. romániai és bulgáriai csataterületek, a török várnégyszög (Ruseuk, Szilisztria, Sumla, Várna), montenegrói csataterület, stb.

A „Vasárnapi Ujság” számai a folyó év elejétől kezdve havi fizetésekben is kaphatók. Egy-egy havi fizetés ára csinos börtékben 70 krajczár. Teljes számú példányok január elejétől kezdve még folyózat kaphatók.

Az előfizetések legzérszerűbben postautalvány által eszközölhetők. — *Uj előfizetők* sziveskedjenek megrendelésüknek nevéket, lakhelyüket és az utolsó postát világosan, olvashatólag kiírni. *Régi előfizetőink* legzérszerűbben járnak el, ha a *ezimszalagokból*, melyek alatt lapjaikat kapják, egyet a postautalvány szélőre fölragasztva beküldenek a kiadó-hivatalhoz.

Az előfizetők a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” kiadó-hivatalába Budapesten, egyetem-utca 4. sz. küldendők.

Budapest, 1877. június.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

## HETI-NAPTÁR. Jun. hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög orosz	Izraelita
17 V 6 Adóf. Bain. 63 Marzel	5 B 3 Vi arion	6	
18 H Marzellán Gyárfás	6 Visarion	7	
19 K Protáz, Gyárf. Flóra, Erd.	7 Theodotus	8 Athália	
20 S Szilvérius Alajos	8 Phedor v.	9	
21 C Alajos hitv. Albat	9 Cirillus	10	
22 P Paulina, Ákos Szidónia	10 Timoté	11	
23 S Eberhard, Zeno Iván	11 Bertalan	12 Sáb. Bal	

Hold változásai. ☾ Holdtete 25-én 6 óra 9 perc. este.

**Tartalom:** Kmety György (arczép). — Dérnyé naplójából (folyt.) — A szent bábor kihirdetése Sztabulban (képpel). — Kmety díszkardja és rendjele (három képpel). — Bajazid (képpel). — Magyarok szibériai fogságban és Petőfi. — Servadac Hector kalandoz vándorlása a naprendszeret át (két képpel). — Egyfelv. — **Melleklet:** Tóth Ede hátrahagyott költeményeiből. — Adriai képek (két képpel). — Samil. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti-naptár.

Feloldó szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 2. sz.)

Egy hatzszor használtos pelli sor, vagy annak helye egyszeri írtatásnál 16 krajczár; többszöri írtatásnál 10 krajczár. Bélyegjű kiadás minden írtatás után 30 kr.

# HIRDETÉSEK.

Kindó-hivatalunk számára hirdetőnyelket elfogad **Hécsben: Haasenstein és Vogler** Wallfischgasse Nr. 10, **Mosse R. Schillerstrasse Nr. 2** és **Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.**

## Farkas István gazdasági gépgyárában



mindennemű gazdasági gépek nagy választékban készen kaphatók, és igen czél szerűen készítve, minden gyáros között a legolcsóbban kapható: u. m. szántókeket, ékefalakat, többféle boronákat, magtakarókat, őrítő- és kapáló-keket, szűrő és soros víz-gépeket, kukorica-morzsolókat, szecskák- és repa-vágókat, cséplőgépeket 1, 2, 3, 4, 5, 6 iősrőg számarzával és tisztító rostokat, stb. Minden megrendelést egyenesen a gyárhoz czimezve kérem küldetni s minden kijávitás elfogadatik. Képes árjegyzék kívánatra ingyen küldetik. — Gyárhelyiség: Pesten, űllői-út 5. szám. **FARKAS ISTVÁN, gépgyáros.**

**A LEGDIVATOSABB NŐI RUHÁK**  
frt 18, 20, 25-től;  
**A LEGÚJABB RUHAKELMÉK**  
20, 25, 30, 40 kr.-jával és feljebb,  
gazdag választékban a női divat- és saját műhelylyel összekötött, készruha-üzletben kaphatók, hol megrendelés szerint a legfinomabb öltözékek néhány óra alatt készíttetnek.  
Minták kívánatra ingyen és bérmentve.  
Tisztelettel **Deutsch Sándor,**  
király-utca 18. „az arany sashoz.”  
3451

Nincs többé szeplő, napsütés, sarga arczöld, reddő.  
A szépséget és ifúságot csak a világ-hírű  
**EAU DE LYS DE LOHSE**  
szépsítő lilomtej adhatja vissza  
Ezt a porosz királyi orvosi hatóság megvizsgálta, valamennyi ki-  
tűnő orvos és orvosegyet, számos nő és férfi egyedül ismerte el  
hibátlan szépsítőszernek.  
Ára egy nagy üvegnek 2 frt 50 kr. kisebb 1 frt 30  
egy előnyös nagy üveg 5 frt.  
**LOHSE Poudre VELOUTINJE.**  
Jól rátapad a bőrre, állandó és nem tűnik szembre, finomabb és  
bármennyiszer is a rizporral, s a bőrnek ragyogó fehérséget köl-  
csönöz, fehér vagy rózsaszín — szűk számra. Sárga (Rachel  
— barnák számára. Ára egy doboznak 1 frt 80 kr.  
**LOHSE** egésség-szépség lilomtej-szappana, ára 50 kr.  
**LOHSE** Eau balsamique dentifrice, ára 1 frt.  
Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** ur  
gyógyszertárban Pesten - király-utca 7. sz. 3 11

**Mell-, nyak-, gyomorhajójának**  
és általános testi gyöngeségének, valamint legjobbnak  
bizonyult **erősítőszert** gyantát **lábadozásoknál** hasz-  
nálható a legnagyobb gyógyerejű  
**Hoff János-féle**  
maláta-gyógytápszer,  
mely már oly sokszor kipróbáltatott, hogy a szenvedő  
közönség figyelmét saját jóvoltából ezen gyógyszerre  
felhívjuk.  
Európa majdnem valamennyi uralkodója részéről  
történt kitüntetés, Európa leghíresebb orvosi kitün-  
nőségei részéről történt ajánlása és alkalmazása vala-  
mint naponként befolyó számtalan hála nyilatkozat a  
**Hoff János-féle maláta-gyógytápszer** használatára  
folytán történt szerencsés kigyógyulásokról, a legcal-  
hatlanabb bizonyítékai annak valódi értékéről.  
Hoff János urnak, Berlinben.  
A hála kötelességemre teszi, hogy maláta-gyógy-  
tápszerem bámulatos hatásáról, melylyel az nagyon szen-  
vedő szervzetemre volt, Önt tudósítsam. Ezen tudósít-  
ás Önnel legjobban ajánlatul szolgál, még udvari kö-  
rökben is, a hol én igen ismeretes vagyok. Idült, nehéz  
mellbetegségben, idegyöngeség és tönkre ment emész-  
tésben szenvedve, két, általam hívott udvari orvos a  
Hoff János-féle maláta-készítmények használatát taná-  
csálá, miután bajom ellen nem létezett bellegesebb  
hatású orvosság. En tehát ennek folytán a kísérlet  
íránt a legnagyobb bizalommal rendeltem. A Hoff-féle  
maláta-kivonat-egészségi-örök rendkívül kellemes íze  
annyira vonzott, hogy ahhoz s a csokoládéhoz szívesen  
csatlakoztam. Körülbelül hat heti használat után ide-  
geimbe új élet öntetett, s egész idegrendszerem eső-  
dálatosan átalakítottat. Mell- és gyomor — meglettek  
gyógytva! — En hálaomat eleinte ama sok százehez  
akartam esatolni; később azonban mást gondoltam;  
a dolog megérdemli, miszerint más szempontból meg-  
világítottassák, mivelhogy általános haszonnal bír.  
Azon értelemben, hogy egy, számos betegség ellen  
hatásosnak mutatkozott szer az általános csoda-szer nevét  
megérdemli, a Hoff-féle maláta-készítményeket ezennel  
agály nélkül ezen nével felruházom, s ha valakinek  
eszébe jutna, ez ellen szót emelni, az tegyen kísérlet-  
tet, s a kísérlet után lépjen föl mint ellenző, ha ezt  
még tehetné. Neveim ismert, és megvéd a részrehajlás  
vádja ellen. En ezen jelentéssel éppen nem szándé-  
koltam egyebet, mint egyrésztől az érdem iránti elis-  
merésemet kifejezni, másrészt azonban a szenvedő em-  
beriséget ezen valódi, jótékony hatású általános csoda-  
szerekre figyelmeztetni.  
3430  
Dr. Peithmann tanár, Londonban.

**ÁRAK:**  
Maláta-kivonat-egészség-sűr palackja 60 kr. Láda 6 frt  
palackokkal: 6 palack 3 frt 88 kr. — 13 palack 7 frt  
26 kr. 28 palack 14 frt 60 kr. 58 palack 29 frt 10  
kr. — 1/2 kilo maláta-csokoládé 12 frt 40 kr. II. 1 frt  
60 kr. III. 1 frt. (Nagyobb mennyiségű árkedvez-  
ményvel.) Maláta-csokoládé csokója 60 kr. (1/2 vagy 1/4  
csokóval is kapható). Gyermek-táp-malátalisz 1 frt,  
konzentrált maláta-kivonat 1 palack 1 frt, 60 kr. 18  
kapható. Egy kész maláta-fürdő 80 kr. kerül.  
**Magyarországi fővétel:**  
**Budapestben, kalap-utca 10. sz.,**  
bemenet a kapu alatt.  
Raktár: **Török József** gyógyszer-tár-  
ában király-utca 7. sz. a.

# A valódiság biztosítása mellett!

**Dr. Suin de Boutemard**  
**FOG-PASTAJA,**  
1 és 2 csomagokban, ára 70 és 35 kr.  
A fogaknak és foghúsnak legolcsóbb, leg-  
kényelmes és legmegbízhatóbb tisztító és fertőtlenítő szere.

**Dr. Béringuier**  
**KORONA - SZESZE,**  
(vagy a kölni víz quintessenciája),  
1 üvegcse ára 1 frt 25 kr. és 75 kr.  
Legkiválóbb minőségben mint  
kittűnő szagos- és mosdó-víz és pompás gyögyerejű se-  
gélyszer.

**Dr. Béringuier**  
**NÖVÉNYGYÖK-OLAJA,**  
megpróbálva mint megbízható és olcsó  
szépsítőszer a haj- és szakáll fertőtlenítés, erősítése és szé-  
pítésére s az oly alkalmatlan fejkorpa- és bőrmoh-képző-  
dés megakadályozására. Egy üveg 1 forint.

**Dr. Hartung**  
**növény-hajkenőcse,**  
élesztő és tápláló nedvek és növény-alkatrészekből a haj-  
növelés újraélesztése és föllevevítésére, a 85 kr.

**Dr. Hartung**  
**Chinahéj-olaja,**  
a legjobb chinahéjnak balzsamos  
olajokkal főzéséből, a hajfertő-  
tása és szépítésére; a 85 kr.  
Valamennyi fentebb elősorolt szab. cikk **valódi** minőségben a következő magyarországi raktárakban  
kapható:

- PESTEN:** Török József, gyógyszer, a sz. lélekhez; Jesovits M., gyógyszer, a magy. királyhoz; Scholz  
Janos, városi gyógyszer; Kiss K., gyógyszer, a Kigyóhoz; Satupa G., gyógyszer, a széna-téren; Wassik Ed.,  
gyógyszert. Továbbá **BUDÁN:** az udv. gyógyszer-tárban, és Ráth P. gyógyszer. Tabánban. **Ó-BUDÁN:** Bakai A.  
gyógyszert, és Prochaska J. kereskedésében.
- Aló-Kubin: Schlesinger Simon, gyogysz.
  - Arad: Elias Armin, Goldstein H., gyogysz.
  - Rozsnyay M. gyogysz.
  - Baja: Kleoncz és Babócsa, gyogysz.
  - Balassa - Gyarmath: Havas Gyula, gyogysz.
  - Bartfa: Toperczer Alb. Th. gyogysz.
  - Berettyó-Ujfalu: Vas Jenő, gyogysz.
  - Brezonbánya: Zornai G. örökös gyogysz.
  - Csáktornyai: Káráz A. gyogysz.
  - Czeretvá: Schirich J. Gollchovszki J. gyogysz.
  - Doboz: Csanak J., Gerőly F., Berghofer Istv., dr. Rohschneck E. gyogysz.
  - Eger: Filler József, gyogysz.
  - Esztergom: Radóczy M. F. gyogysz.
  - Ezék: Dienes J. C. gyogysz.
  - Fasest: Hirsch David, gyogysz.
  - Felvár: Nádhera Pál, gyogysz.
  - Günzler: Fischer K. E. gyogysz.
  - Gyöngyös: Vozary T. gyogysz.
  - Hörös: P. gyogysz.
  - Győr: Némethy P. gyogysz.
  - Gyula: Örlé Istv. gyogysz.
  - H. Bőszörmény: Lányi M. gyogysz.
  - Igló: Hatis János, gyogysz.
  - Ipolyvás: Winter Sándor, gyogysz.
  - Kalocsa: Horváth A. gyogysz.
  - Kapuvár: Lajpiz Gy. gyogysz.
  - Kassa: Eschwig és fia, Quirsfeld, Münster Gyula, Strausz D., gyogysz.
  - Megyer: G. A., Wandraschek K. gyogysz.
  - Kecskemét: Molnár János gyogysz.
  - Kisvárd: Scherfel Kornél gyogysz.
  - Komárom: Belloni A. gyogysz.
  - Léva: Bölemond E. gyogysz.
  - Lippa: Csorján Sándor, gyogysz.
  - Liptó-Szt-Miklós: Balló Lajos, gyogysz.
  - Losoncz: Plichta Lajos gyogysz.
  - Lőcs: Klein Sándor, gyogysz.
  - Lugos: Schiesser Ant. fal. gyogysz.
  - Miskolc: Festsinger E., Feigl F., Magy. Hradtsch: Grigar F., Magyar-Ovár: Czah S., Mako: Nagy Adolf, gyogysz.
  - Marzall: Iszl Sándor, gyogysz.
  - M. Várárhely: Fogarasy J. gyogysz.
  - Miskolc: Festsinger E., Mahr F. s. fekete kutyák-hoz.
  - Munkács: Horvitz S., gyogysz.
  - Nadworna: Dziembowski gyogysz.
  - Nagy-Bánya: Harascsk József és fia, gyogysz.
  - Nagy-Kálló: Mandl Salomon, gyogysz.
  - Nagy-Kanizsa: Rosenfeld Ad. gyogysz.
  - Nagy-Károly: Schöberl K. gyogysz.
  - Nagy-Kikinda: Reinhold K. gyogysz.
  - Nagy-Mihály: Albrecht Ed., gyogysz.
  - Nagy-Rőze: Nadrassy M. gyogysz.
  - Nagy-Szeben: Albrecht A. és Stengel Sam. gyogysz.
  - Nagy-Szombat: Henfelf K. F. gyogysz.
  - Nagy-Vár: Janky J., Peritz L. gyogysz.
  - Megyer: G. A., Wandraschek K. gyogysz.
  - Nyíregyháza: Pavlovitz Em. gyogysz.
  - Hámfalva: Lajos, gyogysz.
  - Nyitra: Kovács J., Tombor Kornél gyogysz.
  - Órmosháza: Medvecski, gyogysz.
  - Pancsova: Sabottics S. A. gyogysz.
  - Pápa: Bermüller József, gyogysz.
  - Pécs: Zsolnay E. és V., Zach K., Lechner testv., Kovács gyogysz.
  - Pozsony: Henrich F. gyogysz.
  - Köször: J. gyogysz.
  - Grossmann: György, gyogysz.
  - A. P., Bauer János és társai, gyogysz.
  - Putnok: Fekete F. gyogysz.
  - Rima-Szombat: Simko F., gyogysz.
  - Rózsány: Feymann A. gyogysz.
  - Rózsahegy: Hammerschmid J. gyogysz.
  - Saasli: Mike A. gyogysz.
  - Szeged: Bauer József, Mező Gy. gyogysz.
  - Szabolcs: Holmák öv. gyogysz.
  - Soprony: Mezey A. gyogysz.
  - Szabadka: Farkas J. gyogysz.
  - Szamos-Ujvár: Piacinta D. gyogysz.
  - Szécsény: Weiszföld öv. gyogysz.
  - Baumann, Reinhardt J. E. gyogysz.
  - Szatmár: Jákó M., Héder S. gyogysz.
  - Szécsény: Stech Lajos, gyogysz.
  - Szeged: Bauer József, Mező Gy. gyogysz.
  - Szabolcs: Holmák öv. gyogysz.
  - Soprony: Mezey A. gyogysz.
  - Szabadka: Farkas J. gyogysz.
  - Szamos-Ujvár: Piacinta D. gyogysz.
  - Szécsény: Weiszföld öv. gyogysz.
  - Baumann, Reinhardt J. E. gyogysz.
  - Szatmár: Jákó M., Héder S. gyogysz.
  - Szécsény: Stech Lajos, gyogysz.

**Óvás!** do Boutemard fogpasta-jából — külsőleg családjában hasonló, értéketlen hamisítványok tűnnek föl; az ilyen csalásoktól óvjuk cikkeink fogpasta-ját egyrészt, hogy magukat kártól megóvjassák, másrészt pedig 25 év óta a legjobb hitelnek örvendő készítményeink jó hűmevénke érdekében, a kérjük bevasárlásnál pontosan ismeretes eredeti csomagolási módunkra figyelni.  
**Raymond és Társa,** mű-vegyészek, illatszert-gyárnok és cs. k. szab. tulajdonos, Berlinben.

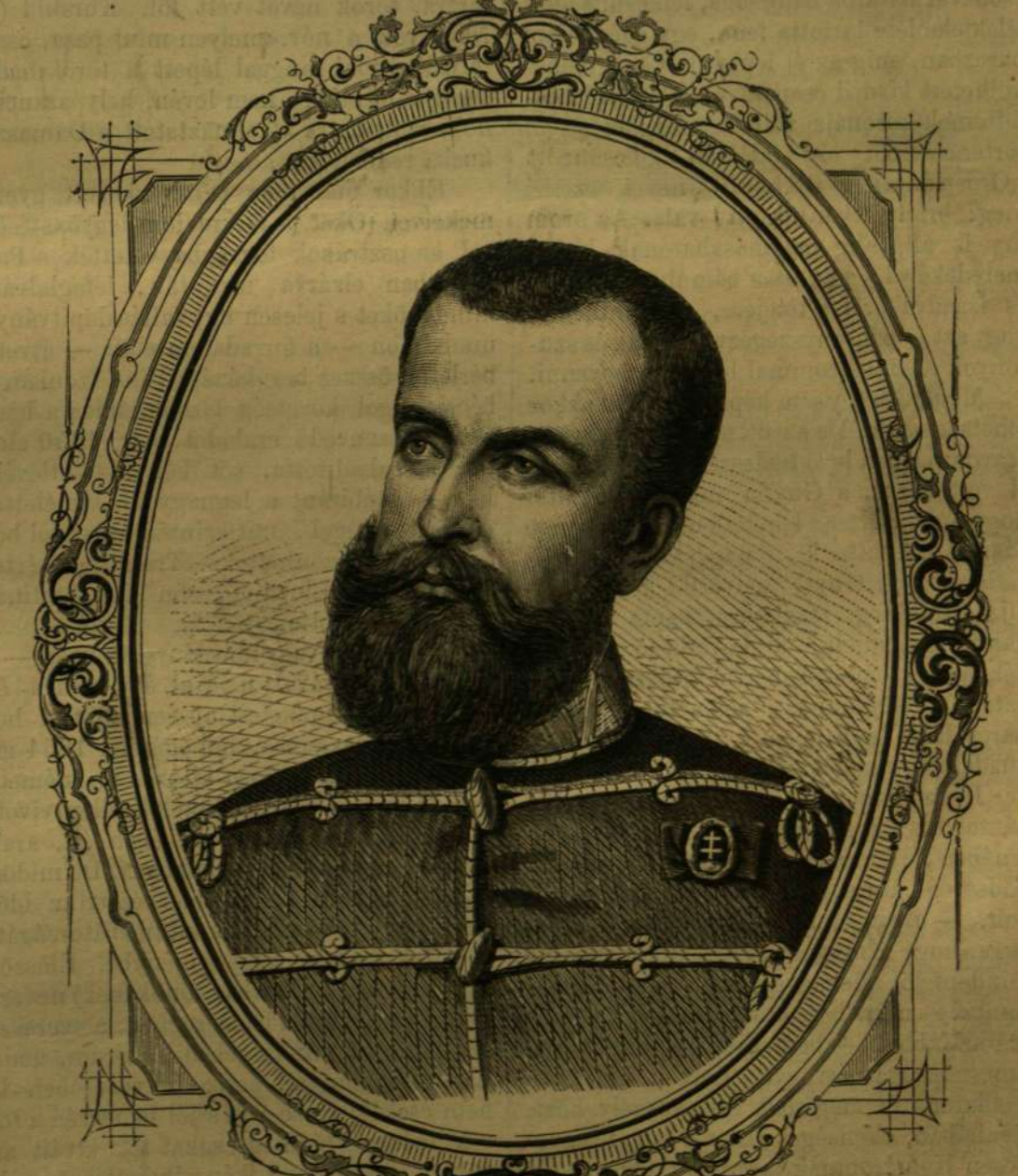


# VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetésifeltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: { egész évre - - 12 frt / félévre - - - 6 \* } Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: { egész évre - - 8 frt / félévre - - - 4 \* } Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK**: { egész évre - - 6 frt / félévre - - - 3 \* }  
25. szám. — 1877. Budapest, junius 24. XXIV. évfolyam.

## GUYON RIKHÁRD.

1818—1866.  
KARSZ várának mai ostroma s a kis-ázsiai török-orosz hádjárat, saját szabadságharcunk hősei közül nem egyedül Kmety György emlékét utítja föl lelkünkben, hanem gróf Guyon Rikárdét is, Branyiszko hőseit, a kiben a hős jellemvonásai közül a vakmerőség fokozódó személyes bátorság a legnagyobb mértékben megvolt, egyesülve a másik hősi jellemvonással: a nemes lovagias-sággal. „Chevalier, sans peur et sans reproche” — mint a francia Bayardot jellemezte kora és a történelem, Guyon Rikárd is félelem és szennyfolt nélküli lovag volt.



GUYON RIKHÁRD.  
(Egy 1849-diki aquarell arckép után.)

Az ő neve is össze van kötve Karsz várának az 1854-diki orosz-török háborúban való védelmével s az akkori kis-ázsiai harcokkal s így ismét napirendre került emléke most, melynek egyébiránt soha sem lehet elhomályosulnia, míg a magyar nemzetben a szabadság és alkotmányosság iránti tisztelet és kegyelet él.  
1848—9-diki függetlenségi harcunk legdicőségesebb emlékei közé tartozik az a részvétel, melyet ügyünk iránt még idegenekben is képesek voltunk ébreszteni. A lengyel szabadsághősök közül Bem, Dembinszky, Visoczeky, Woronieczki herczeg, még mielőtt nemzetök ős ellenségével, az oroszral lett volna dolgunk, már mellettünk küzdöttek, egészen önzetlenül. Leiningen, az angol királynő rokona, legkitűnőbb katonáink s legtehetségesebb tábornokaink közé tartozott. S gróf Guyon, távoli idegen nép fia, testestől lelkestől ügyünké volt, mintha nem csak indigena volna nálunk, hanem ősei Árpáddal léptek volna át a Kárpátokat. E nevek a magyar történelemnek örök büszkeségei, a magyar nemzeti ügy igazságának örök bizonyítékai lesznek.  
Guyon családja francia eredetű. Ősei, a Pampelonnei Geys báró házból, nem egy jeles hőst adtak a hősökben oly gazdag francia nemzetnek. De a szabadság szeretete vérükben levén, a vallási üldöztetés korszakában — mint hugenotok — egyik